TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ

FRIEDRICH - ALEXANDER UNIVERSITAT

AKİT DIŞI KUSURSUZ SORUMLULUKTA

BEDENSEL ZARARLAR

ULUSLARARASI KONGRE

EDİTÖRLER

AV. SEMA UÇAKHAN GÜLEÇ

AV. PROF. DR. NECDET BASA

ANKARA, 2018

Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 370

Akit Dışı Kusursuz Sorumlulukta Bedensel Zararlar Uluslararası Kongre

ISBN: 978-605-9446-98-3
Yayıncı Sertifika No: 15566

© Türkiye Barolar Birliği
Mart 2019, Ankara

Türkiye Barolar Birliği
Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokağı No: 8
06520 Balgat – ANKARA

Tel: (312) 292 59 00 (pbx)
Faks: 312 286 55 65
www.barobirlik.org.tr
yayin@barobirlik.org.tr

Baskı
Şen Matbaa
Özveren Sokağı 25/B
Demirtepe-Ankara
(0312. 229 64 54 - 230 54 50)
Sertifika No: 14251

Akit Dışı Kusursuz Sorumlulukta

BEDENSEL ZARARLAR

Uluslararası Kongre

EDİTÖRLER

AV. SEMA UÇAKHAN GÜLEÇ

AV. PROF. DR. NECDET BASA

ANKARA 2018

İÇİNDEKİLER

AÇIŞ KONUŞMASI 3
Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU
Türkiye Barolar Birliği Başkanı

AÇIŞ KONUŞMASI 7
Prof. Dr. Halil NADİRİ
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Rektörü

AÇIŞ KONUŞMASI 11
Prof. Dr. Georg CASPERS
Friedrich-Alexander Üniversitesi

"ADAM ÇALIŞTIRANIN SORUMLULUĞU"

ADAM ÇALIŞTIRANIN SORUMLULUĞUNDA İŞLETMENİN
ÇALIŞMA DÜZENİ İLE ZARAR ARASINDAKİ İLİŞKİ 25
Prof. Dr. Fikret EREN

İŞ HUKUKU VE TOPLUMSAL CİNSİYET
BAKIŞ AÇILARINDAN
"ADAM" ÇALIŞTIRANIN SORUMLULUĞU 38
Prof. Dr. Kadriye BAKIRCI

ADAM ÇALIŞTIRANIN SORUMLULUĞUNDA
(TBK mad. 66) ÖZEL SORUNLAR 51
Prof. Dr. Zarife ŞENOCAK

ALMAN HUKUKUNDA
ADAM ÇALIŞTIRANIN SORUMLULUĞU 73
Prof. Dr. Georg CASPERS

ALMAN HUKUKUNDA
ADAM ÇALIŞTIRANIN SORUMLULUĞU 87
Prof. Dr. Georg CASPERS

ADAM ÇALIŞTIRANIN SORUMLULUKTAN
KURTULMASINI SAĞLAYABİLECEK
HUKUKİ İMKANLAR 101
Doç. Dr. Murat TOPUZ

"ARAÇ İŞLETENİN SORUMLULUĞU"

GEMİ İŞLETENİNİN BEDENSEL ZARARLARDAN
DOLAYI AKİT DIŞI SORUMLULUĞUNA
UYGULANACAK HUKUK 117
Ar. Gör. Kübra VAR TÜRK
Prof. Dr. Hakan KARAN

DENİZ ARACI İŞLETENİNİN
AKİT DIŞI SORUMLULUĞU 140
Prof. Dr. Emine YAZICIOĞLU

KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU
HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE HATIR İÇİN
TAŞINANIN UĞRADIĞI ZARARLARDAN
SİGORTA ŞİRKETİNİN SORUMLULUĞU 166
Doç. Dr. Ferhat CANBOLAT

ALMAN KANUNLARINDA ARAÇ SAHİBİNİN
SORUMLULUKLARI AYNI ANDA ALMAN SUÇ
KANUNUNA VE BORÇLARA GİRİŞ 181
Prof. Dr. Franz HOFMANN

DIE KFZ-HALTERHAFTUNG IM DEUTSCHEN RECHT
ZUGLEICH EINE EINFÜHRUNG
IN DAS DEUTSCHE DELIKTSRECHT UND
DIE ROLLE DES VERSCHULDENS 194
Prof. Dr. Franz HOFMANN

İNGİLİZ HUKUKUNDA HAKSIZ FİİL SORUMLULUĞU
VE SORUMLULUĞU SİGORTALANMASI 207
Dr. Özlem GÜRSES

DEVLETİN KUSURSUZ SORUMLULUĞU

TERÖR OLAYLARI VE TERÖRLE MÜCADELE
KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN FAALİYETLERDEN
İDARENİN SORUMLULUĞU 237
Prof. Dr. Metin GÜNDAY

KOLLUK YETKİSİ KULLANIMI NEDENİYLE DOĞAN
BEDENSEL ZARARLARDAN İDARENİN
KUSURSUZ SORUMLULUĞU 259
Prof. Dr. Müslüm AKINCI

SAĞLIK HİZMETLERİNDE İDARENİN
KUSURLU SORUMLULUĞUNDAN
KUSURSUZ SORUMLULUĞUNA DOĞRU 287
Prof. Dr. Zehra ODYAKMAZ
Doç. Dr. Bayram KESKİN

İDARENİN BEDENSEL ZARARLAR BAĞLAMINDA
İMAR HUKUKUNDAN DOĞAN SORUMLULUĞU 326
Prof. Dr. Ali AKYILDIZ

YAPI MALİKİNİN SORUMLULUĞU

6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU'NUN
YAPI MALİKİNİN SORUMLULUĞU'NU
DÜZENLEYEN 69 VE 70. MADDELERİ HAKKINDA 420
Prof. Dr. Halûk BURCUOĞLU

YAPI MALİKİNİN SORUMLULUĞUNDA
ZAMANAŞIMI SORUNU 434
Doç. Dr. İpek Yücer Aktürk
Dr. Ümit Vefa Özbay

TÜRK BORÇLAR KANUNU'NUN 69. MADDESİ
ÜÇÜNCÜ FIKRASI UYARINCA YAPIMDAKİ
BOZUKLUK VE BAKIMDAKİ EKSİKLİK
KAVRAMLARI IŞIĞINDA RÜCU İLİŞKİSİ 451
Dr. Öğretim Üyesi Bahar ÖCAL APAYDIN

SORUMLULUKLARIN YARIŞMASI BAĞLAMINDA
YAPI MALİKİNİN SORUMLULUĞU 488
Dr. Öğr. Üyesi Derya ATEŞ

SORUMLULUK SİGORTALARI

SORUMLULUK SİGORTALARINDA
RİZİKONUN GERÇEKLEŞMESİNE
KASTEN SEBEBİYET VERMEK 510
Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK

DENİZ ARACI İŞLETENİN
SORUMLULUK SİGORTASI 519
Doç. Dr. Ecehan YEŞİLOVA ARAS

SORUMLULUK SİGORTALARINDA
BEDENSEL ZARARLAR TEMİNATI
HAKKINDA GENEL DEĞERLENDİRME 542
Doç. Dr. Serap AMASYA

SORUMLULUK SİGORTALARINDAN
DOĞAN TALEPLERİN
İLERİ SÜRÜLECEĞİ SÜRELER 597
Dr. Öğr. Ü. Aslıhan SEVİNÇ KUYUCU

NÜKLEER SİGORTA HAVUZU VE
FELAKET BONOLARI 625
Dr. Öğr. Üyesi Semih Sırrı Özdemir

GELİŞİM KUSURU NEDENİYLE İŞLETMENİN SORUMLULUĞU

ÖNEMLİ ÖLÇÜDE TEHLİKE ARZEDEN
İŞLETMENİN FAALİYETİNDEN DOĞAN
KUSURSUZ SORUMLULUK 658
Prof. Dr. Ali YARAYAN

(RECHTSANWALT UND DIREKTOR
DER FORSCHUNGSSTELLE FÜR TÜRKISCHES RECHT
AN DER FRIEDRICH-ALEXANDER-UNIVERSITÄT
ERLANGEN-NÜRNBERG):
„VERSCHULDENSUNABHÄNGIGE
HAFTUNG AUFGRUND ERHEBLICHER
GEFAHRENANLAGEN DER UNTERNEHMENSTÄTIGKEIT“.. 669
Prof. Dr. Ali YARAYAN

TÜRK HUKUKUNDA GELİŞİM KUSURU
NEDENİYLE İŞLETMENİN SORUMLULUĞU.....681
Doç. Dr. Hayrunnisa ÖZDEMİR

TÜZEL KİŞİ TEMSİLCİSİNİN
KAZALARDAN DOĞAN CEZAİ SORUMLULUĞU.....691
Prof. Dr. Çetin ARSLAN

RADYOAKTİF ATIKLARIN SEBEP OLDUĞU
BEDENSEL ZARARLARIN TAZMİNİNE
İLİŞKİN TAM YARGI DAVALARI.....699
Doç. Dr. Süheyla Suzan Gökalp ALICA

TEHLİKE SORUMLULUĞUNA
ÜST SINIR GETİRİLMESİ.....731
Arş. Gör. Ayça ZORLUOĞLU YILMAZ

SINIR AŞAN ZARARLARDAN SORUMLULUK

ALMAN ULUSLARARASI ÖZEL HUKUKUNDA (IPR)
SÖZLEŞME DIŞI KUSURSUZ SORUMLULUK.....766
Prof. Dr. Mathias ROHE

DIE AUSSERVERTRAGLICHE
VERSCHULDENSUNABHÄNGIGE HAFTUNG
IM DEUTSCHEN INTERNATIONALEN PRIVATRECHT (IPR) ...777
Prof. Dr. Mathias ROHE

SONRADAN ORTAYA ÇIKAN ZARARLARDA
ZAMANAŞIMI SORUNU 788
Prof. Dr. Çiğdem KIRCA

CİSMANİ ZARARLARA İLİŞKİN
YABANCI MAHKEME KARARLARININ
TANINMASI VE TENFİZİ.....813
Doç. Dr. Sema ÇÖRTOĞLU KOCA

ÜRÜN SORUMLULUĞUNDA ZARAR VE
TAZMİNAT MİKTARININ SINIRLANDIRILMASI 834
Doç. Dr. Özlem TÜZÜNER

BEDENSEL ZARARLARIN TAZMİNİNE
ORTAK BİR YAKLAŞIM:
HUKUKUN BİRLEŞTİRİLMESİ ÇALIŞMALARI.....884
Dr. Öğr. Üyesi Selin ÖZDEN MERHACI

BEDENSEL ZARARLAR YÖNÜNDEN HESAPLAMA TEKNİKLERİNİN DAYANAKLARI

TAZMİNAT HESAPLARINA AKTÜERYAL YAKLAŞIM 905
Prof. Dr. Meral SUCU

TÜRKİYE'DE HAYAT SİGORTALARI VE
HAYAT TABLOLARI.....921
Dr.Öğr.Üyesi. Şeref HOŞGÖR

CİSMANİ ZARAR HESABINDA AKTÜERYA.....938
Yrd. Doç. Dr. Uğur KARABEY

BEDENSEL ZARARLARDA İSPAT- İSPAT VASITALARI 943
Levent BÖRÜ

FARKLI HESAP YÖNTEMLERİNİN UYGULANMASININ
ADİL YARGILANMA HAKKINI İHLALİ.....960
Av. Sema UÇAKHAN GÜLEÇ

ÖLÜMLERDE VE BEDENSEL ZARARLARDA
TAZMİNAT HESAPLARI 984
Çelik Ahmet ÇELİK

AÇIŞ KONUŞMASI

Prof. Dr. Georg CASPERS
Friedrich-Alexander Üniversitesi

Saygıdeğer Başkan,

Sayın Bayan ve Baylar,

Sevgili Meslektaşlarım

Uluslararası Kongremizin açılışında size hitap edebilmek, benim için büyük bir mutluluk ve onurdur. Üniversitemin Başkanı, Erlangen-Nürnberg Friedrich-Alexander Üniversitesi Başkanı Profesör *Joachim Hornegger*, size en içten saygılarını sunmamı istedi. Ayrıca, Hukuk ve Ekonomi Fakültesi Prodekanı ve Hukuk Bölümü sözcüsü Profesör *Jan-Reinard Sieckmann* adına da burada hepiniz selamlıyorum.

Bu kongre ile iki ülkemizin hukukunu ve hukuk pratiğini onlarca yıldan beri birleştiren ve bizi birbirimize yakınlaştıran geleneksel ortak toplantılarımızın devamını sağlamaktayız. Buradaki sunumlar, genel medeni hukuk ve medeni muhakeme hukuku ile ilgili olmakla birlikte, ticaret hukuku ve özellikle de iş ve sosyal hukuk meseleleriyle de ilgilidir.

Akademik öğretmenim Profesör Dr. *Manfred Löwisch* - burada bazıları onu mutlaka tanıyordur - kısa bir süre önce, 1990'ların başlarında Türkiye'de kendisinin de katıldığı ortak toplantıların gerçekleştiğini bizlere anlatmıştır. O dönemde "Anayasa Işığında İş Hukuku" ve "Sosyal Piyasa Ekonomisinde İşçi Özgürlüğü" konulu bir konferans vermiş ve bir Türk iş hukuku dergisinde her iki konferansı da yayınlanmış.

Bir asistan olarak, Ekim 2004'te Freiburg im Breisgau'daki Uluslararası Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (IGRASS) Türk ve Alman bölümlerinin bir toplantısına katıldım, metal işçileri derneği Südwestmetall'in binasında gerçekleştirilen bu toplantıda Türk ve Alman hukukçuları, mahkeme baş-

kanları, hâkimler, avukatlar ve dernek temsilcileri ve sendika avukatları, Türk ve Alman iş ve sosyal hukukundaki güncel gelişmelere ilişkin konuşmalar yapmışlardır. O zamanlar ayrıca, Freiburg Üniversitesinde doktora eğitimini tamamlayan Profesör Dr. *Ali Yarayan* tanıştım.

Takip eden yıllarda iletişimimiz yoğunlaştı. Avrupa İş Hukuku Dergisi'nde (EuZA) Profesörler Doctores *Franzen, Wolfgang Hromadka* ve *Abbo Junker* tarafından hazırlanan konferans raporlarının yanı sıra önemli konferans raporları, 2010 ve 2013 yılları arasında Türk üniversitelerinde, çok sayıda tanınmış bilim adamı, yüksek mahkeme hâkimleri ve Türk ve Alman tarafının tanınmış avukatlarının katılımıyla gerçekleştirilen beş Türk-Alman iş hukuku sempozyumuna tanıklık etmişlerdir.

Tam olarak beş yıl önce, 20 Kasım 2013'te uzun adı nedeniyle kısaca FAU diye anılan, Erlangen-Nürnberg Friedrich-Alexander Üniversitesinde Türk Hukuk Araştırma Merkezi'nin kurulmasıyla Almanya ve Türkiye arasındaki hukuk bilimi değişimi kurumsal olarak güçlendirilmiştir. Örneğin, Erlangen'deki FAU'da Profesör Doktorlar *Mathias Rohe*, *Kemal Şenocak* ve *Ali Yarayan* tarafından mesleki yabancı dil seminerlerin yanı sıra Türk hukuku dersler verilmektedir, karşılaştırmalı hukuk uygulanmaktadır ve örneğin Alman mahkemeleri için Türk hukukuyla ilgili hukuki görüşler de hazırlanmaktır. FAU, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve diğer tanınmış Türk üniversiteleri ile Türk Barolar Birliği'nin ortaklaşa başlattığı toplantı ve kongrelerde, 2014 ve 2015 yıllarında Türk ve Alman hisse senedi ve sermaye piyasası kanunu, marka kanunu, sigorta kanunu ve tıp kanunu ile en son kişisel yaralanma hukukunun çeşitli yönleri ele alınmıştır. Mart 2017'de, FAU'nun Türk Hukuk Araştırma Merkezi ile yoğun bir bilimsel değişim içinde olan Ankara Üniversitesi'nde bir Türk-Alman hukuk merkezi kurulmuştur.

Bugün başlayan kongre ile mevcut temaslar ve işbirlikleri ele alınmalı ve sürdürülmelidir. Kişisel yaralanmalardan kaynaklanan sözleşme dışı kusursuz sorumluluk hukuku konusuyla, hem yargı çevrelerinin hem de tanınmış uzmanların

görüşüyle sonraki günlerde birçok farklı yönü vurgulayacak olan büyük bir medeni hukuk alanı seçmiş bulunmaktayız. Hepimize çok ilginç sunumlar, tartışmalar ve aynı zamanda diğer hukuk sistemine ve hatta kendi hukuk sistemimize iyi içgörüler dilerim. Sevgili Profesör *Metin Feyzioğlu,* size burada bizzat teşekkür etme fırsatını bulmuş bulunmaktayım, size içten teşekkürlerimi sunarım ve ayrıca, Türk Barolar Birliği'nin daveti ve büyük misafirperverliği için de meslektaşlarım adına buradan teşekkürlerini sunarım.

Aynı şekilde kongrenin düzenlenmesinde yer alan üniversitelerin rektörlerine ve önemli şahsiyetlerine de teşekkürlerimi sunarım. Sayın Bayanlar ve Beyefendiler, burada olmaktan ve sizlere, Alman hukukunda kişisel yaralanmalar için sözleşme dışı mali sorumluluk içgörüleri vermekten ve aynı zamanda Türk hukukunun ilgili çözüm ve kararlarını tanımak, birbirimizden bir şeyler öğrenmek ve kendi bilimsel çalışmalarımız için bu impulsları yanınızda götürmekten mutluluk duyuyoruz. Meslektaşlarım ve ben, gelecekte bu işbirliğimizi geliştirmeyi ve daha da derinleştirmeyi umuyoruz.

Sizlere çok teşekkür ediyorum.

ÜRÜN SORUMLULUĞUNDA ZARAR VE TAZMİNAT MİKTARININ SINIRLANDIRILMASI

*Doç. Dr. Özlem TÜZÜNER**

ÖZET: Mukayeseli hukukta, mala gelen zararda, zarar miktarının, zarar eşiğiyle (alt limitle); cana gelen zararda ise, tazminat miktarının tazminat tavanıyla (üst limitle) sınırlandırılması ürün sorumluluğunun temel prensibidir. Zarar eşiği ve tazminat tavanı şeklindeki miktar sınırlamaları, ekonomik sistemin bekasına, üreticinin ödediği tazminatın sigorta edilebilmesine ve riskin adil dağıtılmasına hizmet eder. Ayrıca, davaların yığılmasına ve satış fiyatlarının anormal artmasına engel olur. Ürün sorumluluğunda sigorta edilebilir risk miktarına denk düşen mezkûr sınırlamaların Türk Hukuku'nda da benimsenmesi önerilir. Gerek eşiğin, gerek tavanın kanunlaşmasında, Avrupa Birliği Hukuku'nun 85/374/EEC Sayılı Direktif'i örnek alınabilir. Türk kanun koyucusu, Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlamak istiyorsa, her hâlükârda ve hiç olmazsa mala gelen zararda zarar eşiğini kabul etmelidir. Ayrıca, Türk sigorta sektörünün direncini artırmayı isterse, cana gelen zararda tazminat miktarına tavan da koymalıdır.

Anahtar Kelimeler: Zarar eşiği (mala gelen zararda), tazminat tavanı (cana gelen zararda), miktar sınırlamaları ve sigorta

LIMITATION OF DAMAGE AND COMPENSATION AMOUNT IN PRODUCT LIABILITY

ABSTRACT: Delimitating the amount of damage to a *lower threshold* (to a *lower limit*) in property losses and the amount of compensation to the *upper limit* in case of death or corporeal damage is the guiding principle of product liability in comparative law. These *amount limits* play the most crucial role on the survivability of the economic system, the insurability of the compensation paid by the producer and the equitable distribution of the risk. It also prevents the accumulation of cases in courts and upsurge in prices of goods and services. It is recommended that these limits equalling to the amounts of insurable risk should be adopted in Turkish product liability. The EU Directive Nr. 85/374/EEC could be a beneficial model in this legislative process for the adoption of both the threshold and the ceiling. If the Turkish legislator has the intention to comply with the European Union acquis, a legal instrument regarding the lower threshold for property losses shall be enacted. In addition, to support the resistance and stability of the Turkish *insurance* industry, it should also draw a upper limit on the amount of compensation for damage in case of death/ corporeal damage.

Keywords: Lower threshold (property losses), compensation ceiling (damage in case of death/ corporeal damage), amount limitations and insurance

---

* Afyon Kocatepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Anabilim Dalı

GİRİŞ

Sanayi devriminden sonra ivme yitirmeksizin gelişmesini sürdüren teknoloji, ürün çeşitliliği sunar. Ürün çeşitliliği, beraberinde, ayıplı[1] ürün kaynaklı zararlardan üreticisinin sorumluluğunu getirir.

---

[1] Üreticinin sorumluluğu bakış açısında kullanılan "ayıplı (défectueux/défectueuse; defective; Fehler)" terimi, akit merkezinde malum ayıp manasına ek olarak, "güvenlik (sécurité; safety; Sicherheit)" odağında bozuk (délabré/délabrée; distorted; Fehlerhaft) anlamını da içerir. Ayrıca "Fehlerhaft" teriminin "uygun olmayan/bozuk/uygunsuz" şeklinde Türkçeye çevrilmesi de (Öz T. M., Üreticinin Sorumluluğu, İKÜHFD, Y. 2007, C. 6, S. 2, s. 9; Özel Ç., Tüketicinin Korunması Açısından Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk Kapsamında Yapımcının Sorumluluğu Sorunu, Prof. Dr. M. Kemâl Oğuzman'ın Anısına Armağan, Beta, 1. Baskı, İstanbul, 2000, s. 797), üreticinin sorumluluğunda kullanılan "ayıplı" kelimesinin, sözleşmelerde dile gelen ayıplı nitelemesine nazaran daha geniş manalı olduğu savını destekleyebilir. Başka bir çeviriye göre, "Fehlerhaft" terimi, ayıp kavramından farklı olup, "tehlike tehdidi olan" anlamına gelir (Kırca Ç., Ürün Sorumluluğu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1. Baskı, Ankara, 2007, s. 127). Doktrinde, üreticinin sorumluluğuna sebep olan ürünün "hatalı", "bozuk", "uygun olmayan" şeklinde anılması önerilir. Oysa isabetli olduğu düşünülen görüşe göre, ürün sorumluluğunda, kamu hukuku cephesinde kullanılan "güvensiz, güvenli olmayan, tehlikeli" nitelemeleri, yanlış bağlantılar kurulmasına sebep olabilir. Ürün sorumluluğunda da, yine ayıp teriminin kullanılması uygundur (Kırca, s. 90, 129). Uygun bulunan başka bir görüşe göre, ayıp kavramı, üreticinin olumsuz davranışlarının tamamını dolayısıyla ihmalini de kapsayan üst/çatı kavramdır (Büyüksağış E./Öz K., Tıbbî Ürünlerin Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluk: Karşılaştırmalı ve Eleştirel Yaklaşım, Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2016, S. 8 (Aralık), s. 160). Asgari güvenlik koşullarına aykırılık şeklinde farklı ayıp tanımına rağmen üreticinin sorumluluğuna sebep olan ürün yine ayıplı şeklinde nitelenebilir (Aslan Y., Tüketici Hukuku, Ekin, 4. Baskı, Bursa, 2014, s. 238). Sonuçta ürün, objektif olarak önceden görülebilecek tehlike taşıması nedeniyle ayıplı bulunur (Öztan B., İmalatçının Sorumluluğu, Turhan, Ankara, 1982, s. 182). Teknik düzenlemelere aykırı olan emtia da ayıplıdır ve hiç şüphesiz piyasaya sürülemez. Aslında buradaki ayıp, piyasaya sürülmemesi gerektiği hâlde bir şekilde piyasaya sürülmekle tüketicinin zararına sebep olmuş ürünü betimler. "Bozuk" kelimesi her ürün veya hizmeti nitelemek için kullanılamaz. Meselâ oyuncak veya telefon bozuk olabilir ama elbise, temizlik bezi, şampuan, şeker yahut tuz bozuk şeklinde nitelenmez. Zaten ürünün bozuk olmaması fakat sağlığa zararlı olması imkân dâhilindedir. "Hatalı veya hileli" sıfatları ise, yanıltıcı anlamıyla, iptal edilebilirlik sebebi olan yanılma/hata veya aldatma/hile terimleriyle karışır. Gerçekte akit kapsamında, ürünün, haklı güvenlik beklentisine aykırı olması ihtimali de zaten ayıp terimine karşılık gelecekti. Kısacası, haklı güvenlik beklentisine aykırı ürünü, ayıplı terimiyle betimlerken de, ürün sorumluluğu, ayıba karşı garanti borcundan bağımsız kabul edilebilir.
Üreticinin sorumluluğunda "bozuk" nitelemesinin tercih edilmesi yönünde bkz. Özsunay E., AB'de ve Türkiye'de Ürün Sorumluluğu (AB Yönergesi ve Bazı Yabancı Düzenlemelerin Işığında Türk Hukuku'na İlişkin Düşünceler, Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu, 24-25 Kasım 2011, Metinler Kitabı, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayımları 189, İstanbul, 2013, s. 179, 186, 188, 193.
Üreticinin sorumluluğunda "hatalı" nitelemesinin tercih edilmesi yönünde bkz. Havutçu A., Türk Hukuku'nda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu, Seçkin, 1. Baskı, Ankara, 2005, s. 28 vd., 71 vd. Aynı yönde bkz. Tarman Z. D., Türk Hukuku'nda İmalatçının Sorumluluğuna Genel Bir Bakış, İÜHFM, Y. 2007, C. LXV, S. 2, s. 315, 316.

Doktrinde, üreticinin veya imalatçının sorumluluğu şeklinde de adlandırılan ürün sorumluluğu, gerek Türk Hukuku'nda, gerek mukayeseli hukukta, geniş çaplı tartışılır. Sorumlu süjelerin ve ayıp türlerinin sınıflandırılması kadar, mala ve/veya cana gelmesi bakımından zararın kapsamının netleşmesi, hatta illiyet bağı, zararın ispatı, kurtuluş kanıtları ve zamanaşımı süresi hukuken tartışılan hususlardır. Bunlardan biri de, ürün

---

Aynı yönde bkz. Gümüş A. M., 6502 Sayılı Tüketicin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. 1, Vedat, 1. Baskı, İstanbul, 2014, s. 102.

Gümüş A. M., Türk Hukuku'nda Ürün Sorumluluğunun Yasal Temelleri, 1926'dan Günümüze Türk-İsviçre Medenî Hukuku, Medenî Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90'ıncı Yılı Uluslararası Sempozyumu, 17-20 Şubat 2016, Yetkin, 1. Baskı, Ankara, 2017, s. 1063, 1064.

Kaplan İ., İmalatçının Sorumluluğu Üzerine Düşünceler, Batider, Y. 1985, C. 13, S. 1, s. 139, 140.

İmalatçının yalnızca objektif ayıplardan sorumlu olacağı, satıcının ekstra vaat ettiklerinden sorumlu olmayacağı yönünde bkz. Atamer Y. M., Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4-Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri, Batider, Y. 2007, C. 24, S. 1, s. 98, 99.

Hem bozuk, hem de hatalı terimlerinin birlikte anılması yönünde bkz. Demir M., Genel Ürün Güveliğine İlişkin 2001/95 Sayılı Avrupa Birliği Yönergesi ve Ülkemizdeki Pozitif Hukuk Düzenlemeleri, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Turhan, 1. Baskı, Ankara, 2008, s. 263.

"Güvenli olmayan" kavramının, "ayıp" terimine oranla daha geniş kapsamlı olduğu yönünde bkz. Antalya G. O., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, Legal, 1. Baskı, İstanbul, 2015, s. 346.

"Tehlikeli (güvenli olmayan)", "ayıplı (bozuk, yapım/fabrikasyon/tasarım/talimat hataları) şeklinde geniş spektrumlu ayıplı ürün değerlendirmesi için bkz. Öztan, s. 179-182.

Aynı yönde bkz. Özel Ç., Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin, 2. Baskı, Ankara, 2014, s. 118, 125-129. Özel, Yapımcının Sorumluluğu, s. 796, 797, 801, 809.

Uygunluk ve güvenlik ayıbı birleşiminde istenmeyen durumların kast edildiği yönünde bkz. Akçura Karaman T., Üreticinin Ayıplı Ürünün Sebep Olduğu Zararlar Sebebiyle Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğu, Vedat, 1. Baskı, İstanbul, 2008, s. 14, 15.

Barış A., 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Ayıplı İfadan İthalatçı ve Üreticinin Sorumluluğu, İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Gümüş A. M., İstanbul, 2018, s. 103.

İmalatçının sorumluluğundaki ayıbı, malın olması gereken durumdan, yani güvenilir olması ölçüsünden ayrılması şeklinde ayırt eden görüş için bkz. Tiftik M., Türk Hukuku'nda Tehlike Sorumluluklarının Genel Kural ile Düzenlenmesi Sorunu, Yetkin, 2. Baskı, Ankara, 2005, s. 56.

Üreticinin sorumluluğu kapsamında, haklı güvenlik beklentisine aykırılık teşkil eden her ürünün ayıplı olduğu; ayıplı üründen doğan zararın üretici tarafından tazmin edilmesiyle kamu sağlığının ve güvenliğinin korunduğu yönünde bkz. Büyüksağış/Öz, s. 165.

Ürün sorumluluğundaki ayıp teriminin, satıcının veya sağlayıcının ayıba karşı garantisindeki ayıp teriminden farklı anlama geldiği, haklı güvenlik beklentisini sağlamama şeklinde tanımlandığı yönünde bkz. Özdemir H., Gıda Hukuku ve Hukukî Sorumluluk, DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan, Y. 2017, C. 19, Özel Sayı, s. 455.

sorumluluğunda zarar ve tazminat miktarlarının sınırlandırılmasıdır.

Bu çalışmada, anılan hukukî meselelerden sadece birine, ürün sorumluluğunda, mala gelen zararda, zarar miktarının, zarar eşiğiyle (alt limitle); cana gelen zararda ise, tazminat miktarının tazminat tavanıyla (üst limitle) sınırlandırılmasına odaklanılır.

Zarar ve tazminat miktarlarına alt ve üst sınırlar konulmasının, kaynağının keşfedilmesi yanı sıra, avantaj ve dezavantajlı yönleri itibariyle araştırılması, akademik birikime katkı sağlayabileceği gibi, özellikle kanun koyucuya da kaynak teşkil edebilir.

Türk Hukuku'nda ürün sorumluluğu özel düzenlemesine kavuşurken, böylesine sınırlar tercih edilecekse, bunların Türk Lirası karşılığı belirlenirken, mukayeseli hukuktan yardım alınabilir.

İşte zarar ve tazminat miktarlarının sınırlanıp sınırlanmayacağı; sınırlanacaksa, alt ve üst miktarın Türk Lirası ayarında netleştirilmesi sorun arz eder ki bu hususlarda mukayeseli çalışmakla, kanun yapma hazırlıklarına nitelikli ve ikna edici katkı üretmek hedeflenir.

Aşağıda, üreticinin sorumluluğunda zarar ve tazminat limitleri konusu, dört bölümde incelenir. Birinci bölümde, Türk Hukuku'ndaki güncel durum ve Türk Hukuk doktrinindeki görüşler aktarılır. Daha sonra, ikinci bölümde, mezkûr sınırlamalar, Avrupa Birliği Hukuku yanı sıra, Avrupa Birliği'ne üye bazı ülkelerin ulusal hukuklarına değinilerek; sonra, Birleşik Krallık ve İsviçre hukuk sistemlerinden bahsedilerek ayrıntılı işlenir. Ardından, üçüncü bölümde, zarar ve tazminat miktarlarına getirilen alt ve üst sınırların, aslında hangi kesim veya kesimleri koruduğu üzerine hukukî veriler ortaya konur. Dördüncü kısımda, bu çalışmayla elde edilen verilerin Türk Hukuku'na uyarlanmış analizinden hareketle somut önerilerde bulunulur. Sonuç kısmı ise, çalışmanın özet teşkil eden tekrarından ibarettir.

I- TÜRK HUKUKU'NDA ÜRÜN SORUMLULUĞU KAYNAKLI ZARARIN ALT VE TAZMİNATIN ÜST LİMİTİNİN HENÜZ BULUNMAMASI

Türk Hukuku'nda, üreticinin sorumluluğunda, ayıplı ürün kaynaklı zararların tazmininde, alt veya üst limit belirlenmiş değildir[2]. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun[3], akde aykırılıkta kaynağını bulan ayıba karşı garantiye değinirken, klasik ayıp kavramından bağımsız vaziyette ürün sorumluluğundan zaten bahsetmez[4].

Esasen Türk hukuk doktrininde, ürün sorumluluğunun yasal temeli oldukça tartışmalıdır. Bu münakaşalar, *bilatéral* incelenebilir. Ürün sorumluluğunun Türk Hukuku'nda düzenlemediği, bu konuda boşluk bulunduğu düşüncesine karşılık, adresi farklı da olsa sair kanunlarda düzenlendiği fikri bulunur.

İmalatçının veya üreticinin sorumluluğu konusunda boşluk bulunduğu uzun yıllardır dile getirilir[5]. Çünkü imalatçı satıcı

---

2 Dinç İnan D., Ürün Sorumluluk Sigortasında Rizikonun Konusu ve Teminatın Kapsamı, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Danışman: Kender R., İstanbul, 2017, s. 128.
Mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (RG. T. 8.3.1995, S. 22221; 4077 Sayılı Kanun) döneminde bkz. Canpolat Ö., Üretici ve Sorumluluğu, ABD, Y. 2013, S. 2, s. 376, 377, 383.
Ayrıca bkz. Özel, s. 120.

3 RG. 28.11.2013, S. 28835; 6502 Sayılı Kanun. Aynı dönemde ve aynı yönde bkz. Kırca, s. 161, 245. Tarman, s. 318. Özel, Yapımcının Sorumluluğu, s. 800.

4 Aydoğdu M., 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz, DEÜHFD, Y. 2013 (Basıl Yılı 2014), C. 15, S. 2, s. 10.
Aydoğdu M., Madde-11/Aydoğdu Şerhi, Millî Şerh-6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Editörler: Tokbaş H./Tüzüner Ö., Aristo, 1. Baskı, İstanbul, 2016, s. 319.
Aydoğdu M., Tüketici Hukuku Dersleri, Adalet, 1. Baskı, Ankara, 2015, s. 116.
Oğuzman M. K./Öz T. M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Vedat, 12. Baskı, İstanbul, 2016, prg. 666. Aynı yönde bkz. Gümüş, s. 108. Gümüş, Ürün Sorumluluğu, s. 1065. Barış, s. 101. Özdemir, s. 452.
Aynı yönde ayrıca bkz. Öz Turgut M., Üreticinin Sorumluluğu, İKÜHFD, Y. 2007, C. 6, S. 2, s. 7-18.
Oruç M., 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulama Alanının Eleştirisi, Second International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS), 19-22 May 2017, s. 92, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjM1fTln8DdAhWGEVAKHel2CEAQFjAJegQIABAC&url=http%3A%2F%2Fwww.registericpess.org%2Findex.php%2FICPESS%2Farticle%2Fdownload%2F1265%2F35&usg=AOvVaw0FsKoIYG8ieUtgMS4CCG83 ET. 16.9.2018.

5 Havutçu, s. 111-117. Özel, s. 121, 122. Özel, Yapımcının Sorumluluğu, s. 799, 800.

değilse akdi sorumluluk düzeninin ayıba karşı garanti hükümleri işe yaramaz[6].

Doktrinde bu boşluğa işaret edilmiş olmasına rağmen, ayrıca söz konusu kanunun taslağında da yer aldığı hâlde, üreticinin sorumluluğu konusunun 6502 Sayılı Kanun'da özel ve bağımsız olarak düzenlenmemesi önemli eksiklik şeklinde nitelenir. Bu açığın 4703 Sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun[7] ile giderilmeye çalışıldığı düşünülebilir[8]. Diğer görüşe göre, ürün sorumluluğu özel ve bağımsız olarak düzenlenmedikçe, adam çalıştıranın kusursuz sorumluluğundan yararlanılmalıdır[9].

Türk Hukuku'nda ürün sorumluluğu konusunda boşluk bulunmadığı da savunulur. Bir görüşe göre, üreticinin kusursuz sorumluluğu, 4703 Sayılı Kanun'da düzenlenir[10]. Boşluk bulunmadığını düşünen başka bir görüş, ürün sorumluluğunun Mülga 4077 Sayılı Kanun'da kaynağını bulduğunu ileri sürmüştü[11]. Gerçekten, mülga kanunun 4'üncü maddesi imalatçının sorumluluğu çerçevesinde değerlendirildiğinde, amacı aşan sorumluluk rejimi nitelemesine ulaşılır[12].

Sonuçta, ne 6502, ne 4703 Sayılı Kanun, ayıplı ürün kaynaklı

Akçura Karaman, s. 118, 152-154. Aynı yönde bkz. Barış, s. 104, 105. Bu görüş hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. Kırca, 76-78.
Ayrıca bkz. Atamer Y. M., Yapımcının Sorumluluğu, Türk Hukuku'nun Avrupa Birliği Hukuku'na Uyumu-Acquis Communautaire'in Alınması-Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler, Editör: Tekinalp Ü., İstanbul Üniversitesi Yayımı, İstanbul, 2001, s. 379 vd.

6 Atamer, Yapımcının Sorumluluğu, s. 379.

7 RG. 11.7.2001, S. 59244; 4703 Sayılı Kanun.

8 Aydoğdu, Önerilerimiz, s. 6. Aydoğdu, Şerh, s. 318. Aydoğdu, s. 116.

9 Gümüş, s. 108, 109. Gümüş, Ürün Sorumluluğu, s. 1069. Özel, s. 135, 136. Özel, Yapımcının Sorumluluğu, s. 815. Kaplan, s. 140.

10 Öz, s. 17. Oğuzman/Öz, prg. 667-673. Antalya, s. 343, 344. Aynı yönde bkz. Aydoğdu, Şerh, s. 318.
Aynı yönde bkz. Antalya G. O., Sorumluluk Hukuku'nda Yeni Gelişmeler, MÜHFHAD, Y. 2018, C.14, S. 4, s. 73.
Bu görüşe karşı eleştiriler için özellikle bkz. Havutçu, s. 116, 117.

11 Kırca, s. 85, 86, 101. Antalya, Yeni Gelişmeler, s. 73. Tarman, s. 313, 309.
Serozan R., Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliğinin Artıları ve Eksileri, İÜHFM, C. 61, S. 1-2, Y. 2003, s. 347, 348.

12 Atamer, s. 97.

zararların tazmininde, alt veya üst limit getirir. Mülga 4077 Sayılı Kanun ve Mülga Ayıplı Malın Neden Olduğu Zararlardan Sorumluluk Hakkında Yönetmelik[13] de, ürün sorumluluğunda geçen söz konusu zarar ve tazminat limitlerine yer vermemişti[14]. Diğer taraftan, Ürün Güvenliği Ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Tasarısı[15] da tazmini kabil zarara alt veya üst limit getirmez. Bilakis, "Ürün Sorumluluğu Tazminatı" başlıklı maddesi, maddî ve manevi tazminat miktarlarının belirlenmesinde, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu[16] hükümlerine atıf yapmakla yetinir (ÜGK Tasarısı m. 6/5). Sanayi ve sigorta lobilerince dışlandığı malum olan tasarı belki de sırf bu limitlere yer vermediği için yasalaşmamıştır.

Oysa "25.7.1985 Tarihli ve 85/374/EEC Sayılı Arızalı Ürünlerden Sorumluluk Hakkında Üye Devletlerin Hukuk, Düzenleme ve İdarî Hükümlerinin Yakınlaştırılması Üzerine Konsey Direktifi (*Council Directive 85/374/EEC of 25 July 1985 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products*)"[17], hem mala gelen zararda zararın alt limitine, hem de cana gelen zararda tazminatın üst sınırına yer verir (85/374/EEC Art.

---

13 RG. T. 13.06.2003, S. 25137.

14 Kırca, s. 245. Özsunay, Ürün Sorumluluğu, s. 187, 190. Ayrıca bkz. Gümüş, s. 109. Gümüş, Ürün Sorumluluğu, s. 1066. Havutçu, s. 141, 142. Demir, s. 291, 292. Aydoğdu, s. 114. Özel, Yapımcının Sorumluluğu, s. 800.
Ayrıca bkz. Paksoy S. M./Demir Arslan G., Üreticinin TBK 71 Kapsamında Sorumlu Tutulması, İÜHFM, Y. 2013, C. 71, S. 2, s. 312.
Aydos S. O., Ürün Sorumluluğu, Adalet, 1. Baskı, Ankara, 2009, s. 212.
Tiryaki B., Avrupa Konseyi'nin 25.7.1985 Tarihli Direktifi'ne Göre Üreticinin Sorumluluğunun Şartları ve Tüketicinin Korunması Mevzuatı ile Mukayesesi, AÜHFD, Y. 2006, C. 55, S. 2, s. 243.

15 Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Tasarısı (1/934) ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporları, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Yasama Dönemi: 26, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 551, Türkiye Cumhuriyeti. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, Sayı: 31853594-101-1144-121 https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss551.pdf ET. 16.9.2018, İnternete Konulduğu Tarih: 29.3.2018.

16 RG. T. 4.2.2011, S. 27836; 6098 Sayılı Kanun.

17 Council Directive 85/374/EEC of 25 July 1985, https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0374:en:HTML Accessed on June 14, 2018.

9/1-b, 16/1). Mukayeseli hukuka aşağıda ayrıntılı değinilir[18]. Bu noktada asıl ilginç olan, Ürün Güvenliği Ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Tasarısı'nın genel gerekçesinde 85/374/EEC Sayılı Direktif anıldığı hâlde, ne tasarıda veya madde gerekçelerinde, ne de tasarıya ilişkin raporlarda, anılan direktifte kabul edilmiş mezkûr limitlerden hiç bahsedilmemesidir.

Her ne kadar, kanun koyucu limit belirlemiş olmasa da, doktrinde böylesine sınırlama getirilmesi gerektiği savunulur. Aslında doktrinin bu konuda da ikiye bölündüğü söylenebilir ve yine *bilatéral* analize uygun olduğu tespit edilebilir.

Özsunay tarafından "Bozuk Ürünlerin Sebep Oldukları Zararlardan Dolayı Üreticinin Sorumluluğu Hakkında Kanun Tasarısı" hazırlanır. Bu tasarının "Tazminat miktarının üst sınırı" başlıklı 8'inci maddesinde her yıl Bakanlar Kurulu'nca belirlenen üst limit öngörülür. Aynı tasarının "Zarar gören tarafından istenemeyecek maddî zarar tutarı" başlıklı 9'uncu maddesinde ise, üreticiden talep edilebilecek tazminatın alt sınırı düzenlenir[19].

Özel, Türk Hukuku'nun ürün güvenliği konusundaki hükümlerinde, tazminatın en yüksek sınırının belirlenmemiş olmasını önemli eksiklik şeklinde niteler[20]. Serozan, batıda yapımcının sorumluluğunun genelde tazminat tavanıyla sınırlandığını; Türkiye'de de sorumluluk sigortasıyla birlikte böylesine düzenlemenin gelmesi gerektiğini düşünür[21].

Arbek, olması gereken hukuk bakımından ayıplı malın sebep olduğu zararlardan sorumluluğun, Alman veya İsviçre hukuklarında olduğu gibi, ayrı kanunla düzenlenmesini önerirken, üst sınır belirlenmemesini sakıncalı bulur. Bazı olasılıklarda, ortaya çıkan zararın büyüklüğü, imalatçı veya üreticinin

---

18 Bkz. II- Mukayeseli Hukukta Ürün Sorumluluğu Kaynaklı Zarar ve Tazminat Miktarının Sınırlandırılması, A-Avrupa Birliği.

19 Özsunay, Ürün Sorumluluğu, s. 194, 195.

20 Özel, s. 120.

21 Serozan, s. 349.

ödeme gücünü aşabilir. Ekonomik olumsuzlukların önlenmesi için sigorta sistemi elzemdir[22].

Tiftik, sorumluluğun üst sınırının bulunması gerektiği kanaatindedir. Çünkü ancak bu şekilde imalatçı kendisine yöneltilecek talepleri önceden hesaplayabilir. Üst limit olmazsa sigorta primlerindeki artış imalatçı tarafından satış fiyatına yansıtılabilir ki bu da tüketicinin zararına sonuç doğurur[23].

Aydos, cismanî zararda tazminatın azamî sınırına Türk Hukuku'nda yer verilmemesinin, çeşitli sorunları beraberinde getireceği; seri üretimde meydana gelen ayıp dolayısıyla geniş dağıtım ağına sahip üreticilerin ekonomik anlamda mahvolabileceği görüşündedir[24].

Kırca, mezkûr direktifte getirilen 500-*Euro* sınırının üye ülkeler açısından ihtiyari değil zorunlu olduğuna dikkat çekerek, konuya ilişkin Avrupa Birliği mevzuatına uygun olmak isteyen Türkiye'nin bu eşiği kabul etmek için değişikliğe gitmesi gerektiğini açıklar[25].

Koç, Avrupa Birliği Hukuku'nda meydana gelen sözleşme dışı sorumluluk gelişmelerini takip ederek, üreticileri de kapsayıp ilgilendirecek şekilde, genel olarak *de minimis* kuralını anar ve giderimde önemsiz zararların göz önünde tutulmamasını aktarır[26].

Erlüle ve Çığ, öngörülemeyen rizikoların sigorta edilemedikleri için bir nev'i yok sayılması, ya da sorumluluk hukukundan dışlanması amacıyla bu limitlerin benimsendiğini dile

---

22 Arbek Ö., Ayıplı Mal veya Hizmet Sebebiyle Tüketicinin Uğradığı Zararlardan Sorumluluk, e-Akademi, Y. 2005, S. 44 (Ekim), prg. 57 http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=AYIPLI%20MAL%20VEYA%20H%DDZMET%20SEBEB%DDYLE%20T%DCKET%DDC%DDN%DDN%20U%D0RADI%D0I%20ZARARLARDAN%20SORUMLULUK&kimlik=1128408673&url=makaleler/oarbek-1.htm ET. 13.9.2018, Son Güncelleme Tarihi: 4.9.2005.

23 Tiftik, s. 56, 57. Aynı yönde bkz. Dinç, s. 128. Ayrıca bkz. Tarman, s. 319. Bu görüşe katılmasa da bu bakış açısının kaynağı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Havutçu, s. 82, 83.

24 Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 212.

25 Kırca, s. 161,

26 Koç N., Başkasına Verilen Zararlardan Sözleşme Dışı Sorumluluk, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Y. 2009 (Güz-8), S. 16, s. 44.

getirirken, mezkûr limitlerin benimsenmesini isabetli bulur gözükür. Yine de, böylesine seçimlerini açıkça dile getirdikleri söylenemez[27].

Tarman da, konuyu doktrinden ayrıntılı aktarmakta, fakat şahsî görüşünü beyan etmemektedir. Sınırlamaları reddeden ve öneren zıt iki kutba da, eserinde, eşit önemde yer verdiği için kişisel görüşü tahmin edilememektedir[28].

Bunlara karşılık Öztan, ürünlerin yaratacağı tehlikelerin önceden tahmin edilmesinin imkânsız olduğunu; peşinen yasalarda düzenlenmesindense, tazminat miktarının çok yüksek olduğu durumlarda indirimin hâkimin takdirine bırakılması gerektiğini savunur[29].

Havutçu, imalatçı üzerindeki rizikonun sigorta yoluyla karşılanacağını, Türk ve İsviçre hukuklarında tazminat miktarı belirlenirken hâkimin geniş takdir yetkisinin bulunduğunu belirterek imalatçının ödeyeceği tazminat miktarını sınırlandırmaya gerek olmadığını düşünür[30].

Atamer de, hâkimin olayın özelliklerini dikkate alarak gerekli tazminat miktarına hükmedebileceğini, böylesine sınırlamalara gerek olmadığını dile getirir[31]. Gerçekten, standart ürün sorumluluk sigortası, yasal sınırları dâhilinde mahkeme kararı uyarınca ödenen tazminatı karşılar. Standart ürün sorumluluk sigortası kapsamında sadece sözleşme dışı zarar bulunur; akdi taahhütler ve hatır ödemeleri kapsam dışıdır. Bununla birlikte, sigorta, ölüm, bedenî zararlar ile güvenli olmayan ürünün kendisi dışındaki şeylerde meydana gelen mala gelen zararların

---

27 Erlüle F., Avrupa Topluluğu Konsey Yönergesi Çerçevesinde Yapımcının Sorumluluğu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Danışman: Antalya G., İstanbul, 2002, s. 141.

Erlüle F., Yapımcının Sorumluluğu, MÜHF-HAD, Y. 2008, C. 14, S. 4, s. 325, 326, dpn. 62.

Aynı yönde bkz. Çığ Özlenen A., Ürün Sorumluluğu Sigortasında Teminatın Kapsamı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yazıcıoğlu E., İstanbul, 2014, s. 50, 51.

28 Tarman, s. 318, 319.

29 Öztan, s. 298, dpn. 5.

30 Havutçu, s. 142. Aynı yönde bkz. Tarman, s. 319.

31 Atamer, Yapımcının Sorumluluğu, s. 382.

tamamını tazmin eder[32]. Görüldüğü üzere, hâkimin davalıyı mahkûm ettiği tazminat miktarı, aslında sigortacının ödediği bedeli eş güder.

Türk Hukukunda, nihayet, üreticinin, sorumluluk rizikosunu azaltmasının mümkün olduğu açıklanır. Şöyle ki, talimat ve uyarıların muhtemel kullanıcılara hitap eden her dilde ayrıntılı, açık, kolay anlaşılır kaleme alınması en önemli tedbirlerden biridir[33].

II- MUKAYESELİ HUKUKTA ÜRÜN SORUMLULUĞU KAYNAKLI ZARAR VE TAZMİNAT MİKTARININ SINIRLANDIRILMASI

Avrupa Birliği, buna bağlı olarak bazı Avrupa Birliği ülkelerinin ulusal hukukları, Birleşik Krallık ve İsviçre hukuk sistemleri, ulaşılabilen tamamlayıcı doktrin yanı sıra önemli içtihatları da anılarak burada ortaya konulur. Böylece, Türk Hukuk doktrinindeki tartışmaların kaynağı, mukayeseli hukuktan keşfedilebilir. İncelenen konuda mukayeseli hukukun önem arz etmesinin sebebi, Türk Hukuku'nda henüz zararı ve/veya tazminatı sınırlandıran pozitif düzenleme yapılmaması fakat konu üzerinde yoğun tartışmalar bulunmasıdır[34]. Oysa mukayeseli hukukta, ürün sorumluluğu, pozitif hukuk metinlerinde, zarar ve/veya tazminat limitleriyle ifadesini bulur.

A- AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Birliği Hukuku'nda, 27.1.1977 Tarihli "Vücut Yaralanması ve Ölüm Hâlinde *Ürünlerden* Sorumluluğa İlişkin Avrupa Antlaşması (*Convention européenne sur la responsabilité du fait des produits en cas de lésions corporelles ou de décès*)"[35] ürün

---

32 Dinç, s. 236

33 Aydos S. O., Ürün Sorumluluğu Risk Kontrolü, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2013, C. XVII, S. 1-2, s. 1795.

34 Bkz. I-Türk Hukuku'nda Ürün Sorumluluğu Kaynaklı Zararın Alt ve Tazminatın Üst Limitinin Henüz Bulunmaması.

35 Le Convention Européen du 27.1.1977, https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680077328 Accédé le 14 juin 2018.

sorumluluğu konusunun temel metnidir. Bu çerçevede, künyesi yukarıda anılan 85/374/EEC Sayılı Direktif[36] hemen ikinci sırada gelir.

85/374/EEC Sayılı Direktif, zarar kavramını tanımlar (85/374/EEC Art. 9). Bu tanımda, ürünün kendisine gelen zarar dışında mala gelen zararın tazmin edilebileceği miktar, asgarî 500-*Euro* tutarını aşmakla sınırlıdır (85/374/EEC Art. 9/1-b). Bununla birlikte, her üye devlet, üreticinin, cana gelen zarardan sorumluluğunu 70 milyon-*Euro* tutarından az olmayacak üst tazminat miktarıyla sınırlandırabilir (85/374/EEC Art. 16/1).

Avrupa Birliği Hukuku'nda, üreticinin ayıplı ürünün sebep olduğu zararlardan sorumluluğu, mala gelen zarar bakımından, zarar alt sınırı 500-*Euro*, cana gelen zarar konusunda ise, tazminat üst sınırı 70 Milyon-*Euro* tutarıyla nettir. 70 Milyon-*Euro* sınırı her üye devlet ulusal hukukunda kabul görmez. Üye devletlere dayatılan 500-*Euro* alt sınırı ise, üye devlet ulusal hukuklarında sabittir[37].

"La responsabilité du fait des produits", "ürünlerin yüzünden/ürünlerden dolayı" şeklinde kelimesi kelimesine çevrilebilse de, basitçe kulağa daha hoş geldiği için "ürünlerden sorumluluk" çevirisi tercih edilmiştir.

36 Bkz. I-Türk Hukuku'nda Ürün Sorumluluğu Kaynaklı Zararın Alt ve Tazminatın Üst Limitinin Henüz Bulunmaması.

37 Özsunay E., İlaç ve Tıp Sektöründe Tüketicinin Korunması, 3. Tüketici Hukuku Sempozyumu Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Düzenleyenler: Tokbaş H./Üçışık F., Bilge, 1. Baskı, Ankara, 2014, s. 580, 582. Ayıca bkz. Özsunay, Ürün Sorumluluğu, s. 181. Tarman, s. 318.
Akçaal M., 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde İlaç Üreticisinin Hukukî Sorumluluğu, ABD, Y. 2012, S. 3, s. 281, dpn. 175.
Karaman T., Üreticinin Sorumluluğu, Sorumluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Mayıs 2009, s. 298, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/sorumluluk/s_14.pdf ET. 28.5.2018.
Kulaklı E., Avrupa Birliği Ürün Sorumluluğu Konsey Yönergesi ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıp Kavramının Karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Akkanat H., İstanbul, 2008, s. 19, 21, 113, 119.
Üstün M. Z., Türk ve Avrupa Birliği Tüketici Hukuku'nda İmalatçının Hukukî Sorumluluğu, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Avrupa Hukuku Programı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Göksoy C. Y., İzmir, 2007, s. 86, 89, 91.
Cavalière A., The Economic Impact Of Product Liability And Product Safety Regulations In The European Union, Quaderni Del Dipartimento Di Economia Pubblica e Territoriale, N° 4/2001, Novembre 2001, Società italiana di economia pubblica, Working Papers N° 113/2001, p. 6, 9, https://www.researchgate.net/publicati-

Üretici, eşyaya gelen zarar hakkında, 500-*Euro* limiti altında kalan zararları karşılamak zorunda olmayıp, bu değerin üstün-

---

on/228609394_The_economic_impact_of_product_liability_and_product_safety_regulations_in_the_European_Union Accessed on June 17, 2018.

Giesen I./Loos M. B. M., Liability for Defective Products And Services: The Netherlands, Electronic Journal of Comparative Law, September 2001, II A 3, p. 76, 82, 100, https://www.ejcl.org/64/art64-6.pdf Accessed on June 17, 2018.

Thomas K., The product liability system in China: Recent changes and prospects, International and Comparative Law Quarterly, Y. 2014, Vol. 63, Iss. 3. p. 20, http://eprints.nottingham.ac.uk/29178/1/ILQ63_3THOMAS-author%20final%20version.pdf Accessed on June 20, 2018.

Trzaskowski J., Procedural Consumer Protection in Cross-Border Purchases, Essays in Honour of Micheal Bogdan, Juristförlaget i Lund, 2013, p. 561, 562, http://www.legalriskmanagement.com/PUBLICATIONS/2013_BOGDAN.pdf Accessed on June 20, 2018.

Dollani N., The EU Origin of the Albanian Legal Regime on Product Liability, Discussion Paper N° 2/14, Europa-Kolleg Hamburg Institute for European Integration, June 2014, p. 19, 33, https://europa-kolleg-hamburg.de/wp-content/uploads/2014/06/NadaDollani.pdf Accessed on June 20, 2018.

Charot B./Ferry L./Lapillonne D., Responsabilité du fait des produits défectueux: quelles évolutions 30 ans après la directive 85/374/CEE?, Journal des sociétés, Dossier L'Entreprise face à ses nouveaux facteurs de risqué, Février 2016, N° 138, p. 10, 16, https://www.reedsmith.com/-/media/files/perspectives/2016/02/lentreprise-face--ses-nouveaux-facteurs-de-risques/files/journal-des-socits--reed-smith--2016/fileattachment/journal-des-socits--reed-smith--2016.pdf Accédé le 25 juin 2018.

Matringe E., La réforme de la responsabilité civile en droit suisse: modèle pour le droit français?, Université de Strasbourg École doctorale de droit, Thèse pour l'obtention de grade de docteur en droit privé, sous la direction de Flauss J., 27 mars 2010, p. 139, http://cdpf.unistra.fr/fileadmin/upload/CDPF/theses_memoires_et_rapports/MATRINGE_Eve_2010.pdf Accédé le 12 août 2018.

Doğan G., Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medenî Hukuk) Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Eren F., Ankara, 1997, s. 153-155.

Ronka-Chmielowiec W./Jędrzychówka A./Poprawska E., The sufficiency of the minimum amounts in compulsory liability insurance to cover personal injury claims-based on motor third party liability insurance and medical liability insurance, Insurance Review 4/2015 (Wiadomości Ubezpieczeniowe 4/2015), p. 82, https://www.researchgate.net/profile/Anna_Jedrzychowska/publication/309464518_The_sufficiency_of_the_minimum_amounts_in_compulsory_liability_insurance/links/5811d4b508ae205f8101d870/The-sufficiency-of-the-minimum-amounts-in-compulsory-liability-insurance.pdf Accessed on June 17, 2018.

Kriek C., The Scope of Liability for Product Defects under the South African Consumer Protection Act 68 of 2008 and Common Law-A Comparative Analysis, Dissertation presented for the degree of Doctor of Laws in the Faculty of Law at Stellenbosch University, Supervisor: Loubser M., March 2017, p. 156, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwieh87C9trbAhXGzRQKHfAjDsgQFggoMAA&url=https%3A%2F%2Fscholar.sun.ac.za%2Fbitstream%2Fhandle%2F10019.1%2F101296%2Fkriek_scope_2017.pdf%3Fsequence%3D1%26isAllowed%3Dy&usg=AOvVaw0oLOiP697z-O3qSGg0_kEL Accessed on June 17, 2018.

Ayrıca bkz. Havutçu, s. 82-84. Akçura Karaman, s. 243, 249. Aslan, s. 245, 247. Arbek, dpn. 62. Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 212-215. Dinç, s. 128. Paksoy/Demir Arslan, s. 312. Tiryaki, s. 243.

de meydana gelen mameleki zararları kusursuz sorumluluk esasına göre gidermek zorundadır[38]. Cana gelen zararlar, 500-*Euro* alt sınırından etkilenmez. 500-*Euro* alt sınırının aksine 70 Milyon-*Euro* üst sınırı ihtiyaridir. Üye ülkeler 70 Milyon-*Euro* sınırını benimseyip benimsememekte serbesttir[39].

500-*Euro* alt limiti, ayıplı ürünün kendisi dışında başka bir eşyanın hasara uğramasından doğan zararlarda geçerlidir[40]. 500-*Euro* limitine, ne ayıplı ürünün bedeli, ne de onun yerine yenisinin alınması için harcanan bedel dâhildir[41]. Kişiye gelen zararda 70 Milyon-*Euro* azami sınırı ise, öngörülmesi imkânsız zarar rizikosunun sigorta edilememesine dayanır. Hakikaten ürün sorumluluğunda sigorta, geniş coğrafi alana ve yıllara yayılan, hatta silsile hâlinde ortaya çıkan büyük zararlara karşı teminat işlevi görür[42]. Burada, çok fazla dava açılmasının engellenmesi yanı sıra, riske zarar görenin de katılması sağlanarak adil dağıtım temenni edilir[43]. Adil dağıtım derken kast edilen, zarar görenin 500-*Euro* tutarına kadar zarara katılım payını üstlenmesidir[44].

Cismanî zararda geçerli olan 70 Milyon-*Euro* tazminat tavanında, ölüm ve yaralanma arasında fark bulunmaz[45]. Üreti-

---

38 Erlüle, Konsey Yönergesi Çerçevesinde Yapımcının Sorumluluğu, s. 136. Erlüle, Yapımcının Sorumluluğu, s. 325, 326. Üstün, s. 89. Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 215. Charot/Ferry/Lapillonne, p. 16.

39 Kriek, p. 156. Doğan, s. 153, 155.
Feng J., Le droit des produits défectueux: une approche Euro-Américaine, Université de Perpignan Via Domitia, Thèse pour obtenir le grade de docteur en droit privé, dirigé par Picod M. Y., Soutenue le 6 Décembre 2016, p. 184, https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-01511829/document Accédé le 12 août 2018.

40 Kulaklı, s. 119. Aynı yönde bkz. Charot/Ferry/Lapillonne, p. 16.

41 Soussan G./ Puech-Roos M./Le Bars C., Objectifs de la Directive RC Produits 85/374/CEE, Deauville 5 au 7 Février 2014, Atelier B2, Produits: "un droit de l'UE et des droits nationaux", p. 9, http://amrae.fr/sites/default/files/udr/2014_02_AtelierB2RCproduits_Amrae_C.pdf Accédé le 29 juin 2018.

42 Çığ, s. 50, 51.

43 Kırca, s. 161. Aynı yönde bkz. Paksoy/Demir Arslan, s. 312. Erlüle, Yapımcının Sorumluluğu, s. 326, n. 63.

44 Erlüle, Yapımcının Sorumluluğu, s. 326.

45 Huon C., La responsabilité des fabricants de matériel aéronautique en Europe, Mémoire de Maîtrise, Mc Gill University Institute of Air and Space Law, Sous la direction de Milde M., Juillet 1991, p. 89, http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1530301691937~462 Accédé le 29 juin 2018.

cinin yararına hizmet eden üst sınır, aynı ayıplı üründen veya aynı ayıbı taşıyan benzer ürünlerden doğan tüm zararların global üst sınırı şeklinde planlanır[46].

İspat edilen zarar tutarından 500-*Euro* düşülerek tazminat hesaplanır ki bu hesaplama tarzı 85/374/EEC Sayılı Direktif'in İngilizce metninde geçen "500-*Euro* alt eşiği ile (*with a lower threshold of 500 Écu*)" ifadesine uygundur[47]. Daha doğrusu, 500-*Euro* tutarını aşan taleplerde de ilk 500-*Euro* talep edilemez[48]. Örneğin, 20.000-*Euro* talep edildiği zaman, zarar gören kişiye 19.500-*Euro* ödenir. Direktife göre, davacının zararının tamamen tazmin edilmesi, kusura dayanmayan talebin kusura dayanan taleple birleşmesi hâlinde mümkündür[49]. Hakikaten, üretici veya satıcının emtianın ayıplı/arızalı/bozuk olduğunu bilmesine rağmen piyasaya sürmesi veya satması durumunda, direktifin 500-*Euro* alt limiti uygulanmaz[50].

"85/374/EEC Sayılı Konsey Direktifini Değiştiren Avrupa Parlamentosu ve Konsey'in 1999/34/CE Sayılı ve 10.5.1999 Tarihli Direktifi (*Directive du Parlement Européen et du Conseil du 10 mai 1999 modifiant la directive 85/374/CEE du Conseil*)"[51] yürürlüğe girse de, değişikliğe yönelen bu direktifte, yalnızca

---

46 Feng, p. 55. Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 214. Havutçu, s. 83. Kırca, s. 245, dpn. 1120.

47 Schwenzer I., L'adaptation de la directive communautaire du 25 juillet 1985 sur la responsabilité du fait des produits défectueux en Allemagne fédérale, Revue internationale de droit comparé, Y. 1991, Vol. 43, Iss. 1 (Janvier-mars), p. 71, https://edoc.unibas.ch/10430/1/20160923164735_57e54087679ef.pdf Accédé le 25 juin 2018.

48 Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 215, ayrıca bkz. dpn. 808. Kriek, p. 201, n. 713, p. 206, 269. Ayrıca bkz. Feng, p. 229, 249.

49 Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 215, ayrıca bkz. dpn. 808. Aynı yönde bkz. Kriek, p. 201, n. 713, p. 206, 269.

50 Giesen/Loos, p. 76.
Ayıbın hileyle gizlenmesi durumunda sonuç zararı terimiyle tam tazminin mümkün olduğu; üretici olmayan satıcının hile yapmamasına ve kusuru da bulunmamasına rağmen üretici gibi dolaylı zararlardan sorumlu tutulmaması gerektiği yönünde bkz. Pichonnaz P., Ayıplı Mal Teslimi Sonucunda Doğan Zarar Bir İsviçre Vakıası ve Tazminatın Sınırlandırılması Üzerine Düşünceler, Çeviren: Öcal Apaydın B., BAUHFD, Y. 2016, C. 11, S. 143-144 (Temmuz-Ağustos), s. 175, 176.

51 Directive du Parlement Européen et du Conseil du 10 mai 1999, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0034&from=IT Accédé le 14 juin 2018.

ürün kavramı genişletilir, zarar veya tazminat limiti hakkında yeni düzenlemeye gidilmez.

Fransa 85/374/EEC Sayılı Direktif'i iç hukukuna aktarmıştır. Fakat aşağıda ayrıntılı açıklanacağı üzere, Fransa'nın ilk aktarma tarzı sorunludur[52]. Fransız Medenî Kanunu'nun ilgili maddesine 500-*Euro* alt limiti konulmaz (CC Art. 1386-2). Komisyon ile Fransa arasındaki davayı inceleyen Adalet Divanı, Fransa'yı, Fransız Medenî Kanunu'nun ilgili maddesine 500-*Euro* sınırını koymaya mahkûm eder[53].

500-*Euro* alt sınırına iç hukukunda yer vermeyen ve bundan dolayı mahkûm olan diğer ülke Yunanistan'dır[54]. Çünkü 85/374/EEC Sayılı Direktif, ürün sorumluluğunda mala gelen zarara, üye devletlerin ulusal hukuklarıyla değiştirmeyeceği "fiks sorumluluk limiti (*fixed liability limit*)" koyar. Mala gelen zararlar için 500-*Euro* alt sınırı, dava yığılmasını engellemek amacına yönelir[55]. Başka görüşe göre, "tüketici ve firmalar arasında risk paylaşımıdır (*risk sharing between consumers and firms*)". Diğer görüşe göre, 500-*Euro* alt sınırı, sadece dava sayısını azaltmaya yaramaz; aynı zamanda küçük ve orta ölçekli işletmeleri korur[56]. Her hâlde, bu eşik, ekonomik düzlemde *status quo*'nun haddinden fazla bozulmaması amacına hizmet

---

52 Bkz. II-Mukayeseli Hukukta Ürün Sorumluluğu Kaynaklı Zarar ve Tazminat Miktarının Sınırlandırılması, B-Avrupa Birliği'ne Üye Bazı Ülkelerin Ulusal Hukukları, 3-Fransa.

53 Arrêt de la Cour (Cinquième Chambre), 25 avril 2002, Affaire C-52/00, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:62000CJ0052&from=EN Accédé le 14 juin 2018. Bu içtihat için ayrıca bkz. Tarman, s. 318, dpn. 71. Dollani, p. 19. Akçura Karaman, s. 249. Charot/Ferry/Lapillonne, p. 10. Kırca, s. 161, dpn. 723.

54 Arrêt de la Cour (Cinquième Chambre), 25 avril 2002, Affaire C-154/00, http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?docid=47307&doclang=fr Accédé le 14 juin 2018. Bu içtihat için ayrıca bkz. Tarman, s. 318, dpn. 71. Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 87, dpn. 338. Dollani, p. 19. Kırca, s. 161, dpn. 723.

55 Kriek, p. 206. Dollani, p. 19. Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 215. Havutçu, s. 82, 83, 142. Akçura Karaman, s. 249.
Linger M. L., The Products Liability Directive: a Mandatory Development Risks Defence, Fordham International Law Journal, Y. 1990, Vol. 14, Iss. 2, Art. 6, p. 484, n. 42, https://pdfs.semanticscholar.org/4980/ca9252b4340f0acac07cd863b14a4ea716b4.pdf Accessed on June 14, 2018.

56 Feng, p. 186.

eder[57]. Aksi yönde görüşe göre, böylesine mali eşik kabulü, tüketim malları alanında yaygın olan küçük taleplere tatmin edici olmayan cevaplar verilmesine sebep olur[58]. Her hâlükârda, üye ülkelerde görülen davalarda, ulusal hukuk, direktifin boşluklarını doldurucu vaziyette devreye girer. Zira 85/374/EEC Sayılı Direktif, esasa ilişkin tam hukukî yapı inşa etmez[59].

B- AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYE BAZI ÜLKELERİN ULUSAL HUKUKLARI

Avrupa Birliği müktesebatı kapsamında meydana gelen ve yukarıda anılan hukukî gelişmeler, ürün sorumluluğunun, üye devletlerin ulusal hukuklarına, aşağı yukarı aynı hukukî içerikle fakat farklı yasama modelleriyle intibak etmesine zemin hazırlar. Öyle ki, bazı ülkeler, bu konuda özel kanun çıkarır; bazı ülkeler ise, medenî kanununa veya tüketici mevzuatına entegre eder. Meselâ Hollanda ve Fransa, medenî kanunlarına ekle ilgili direktifi kabul eder. Buna karşılık, Birleşik Krallık ve Yunanistan, 85/374/EEC Sayılı Direktif'i tüketicinin korunması kanunlarına dâhil eder[60]. Aşağıda, Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika ve Lüksemburg hukuklarına değinilir.

1- Almanya

Almanya'da ürün sorumluluğu konusu, özel kanun çıkarmak yoluyla halledilir. 15.12.1989 Tarihli "Ayıplı/Bozuk Ürünlerden Sorumluluk Hakkında Kanun (*Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte*)"[61], "Mala Gelen Zararda Aşmak (*Selbstbeteiligung bei Sachbeschädigung*)" başlıklı maddesinde,

---

57 Giesen/Loos, p. 100.

58 Cavalière, p. 6.

59 Fagnart J. L./Boularbah H., La garantie et la responsabilité en matière de dommages causés par les produits, p. 137, https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/138217/1/Le%20droit%20des%20affaires%20en%20évolution%2C%20Vol.%20XI%2C%202000%2C%20pp.%2093-152.pdf Accédé le 14 juin 2018.

60 Ayrıntılı inceleme için bkz. Özsunay, Ürün Sorumluluğu, s. 174, 175. Linger, p. 490.

61 Produkthaftungsgesetz vom 15.12.1989, https://www.gesetze-im-internet.de/prodhaftg/ProdHaftG.pdf Zugriff am 14. Juni 2018.

500-*Euro* alt sınırını dile getirir (ProdHaftG **§ 11).** "Sorumluluk Sınırı (*Haftungshöchstbetrag*)" başlıklı maddesinde ise, 85 Milyon-*Euro* üst sınırını belirler (ProdHaftG **§ 10/1).** Görüldüğü üzere, Almanya, cana gelen zararda, 70 Milyon-*Euro* tutarındaki üst limiti artırır; azami tazminat miktarını 85 Milyon-*Euro* ile sınırlar[62]. Gerçekten ilgili direktifte, üst sınırı artırma izni bulunur (85/374/EEC Art. 16). Bu izinden, Almanya yanı sıra, Yunanistan, Portekiz ve İspanya da yararlanır[63].

Alman Hukuku'nun İngiliz Hukuku'ndan farkları arasında en önemli nokta, Almanya'nın 85 Milyon-*Euro* tavan belirlemeyi seçmesidir[64]. Alman Hukuku'ndaki 85 Milyon-*Euro* üst sınırında, zararın orijini, mezkûr üreticinin belirli bir ürünü veya "benzer ürünler grubu (*group of similar products*)" şeklinde nitelenir[65].

Almanya'da *Euro* **yürürlüğe girmeden önce belirlenen ilk alt eşik 1125-*DM* şeklindeydi. Üretici,** 1125-*DM* tutarından daha düşük miktarlı zararları karşılamak zorunda değildi. Bu bedelin üstünde zararlarda, 1125-*DM* tutarı zarar miktarından düşüldükten sonra ortaya çıkan fark tazmin ediliyordu. Mağdur, zarar miktarından düşülen alt limit tutarını üreticiden bu defa genel hükümlere göre talep etmekte serbestti[66]. 1125-*DM* yerine 500-*Euro* konularak aynı esasların bugün de geçerli olduğu ifade edilmelidir.

Ayıplı Ürünlerden Sorumluluk Hakkında Kanun, işbu kanunun diğer kanunlardan doğan hakları bertaraf etmediğini

---

62 Özsunay, İlaç ve Tıp, s. 584. Aynı yönde bkz. Fagnart/Boularbah , p. 140. Ayrıca bkz. Havutçu, s. 83. Aslan, s. 247.

63 Sadece Almanya ve Portekiz'in maksimal sınırı yükseltme izninden yararlandığı yönünde bkz. Fagnart/Boularbah , p. 140. Almanya, Yunanistan, Portekiz ve İspanya'nın yararlandığı yönünde bkz. Cavalière, p. 9.
Son anılan dört ülkenin yararlandığı yönünde ayrıca bkz. Straub W., La responsabilité du fait des produits en pratique (Droit communautaire et suisse), Berne, Janvier 2003, p. 22, Livre électronique, https://www.it-recht.ch/wp-content/uploads/2014/11/Paper-Straub-La-responsabilite-du-fait-des-produits-2007.pdf Accédé le 25 juin 2018.

64 Schwenzer, p. 71, 72.

65 Spindler G./Rieckers O., Tort Law in Germany,

66 Schwenzer, p. 71. Ayrıca bkz. Doğan, s. 154. Aslan, s. 245.

dile getirir (ProdHaftG § 15/1). Burada sorumluluk sebeplerinin yarışması ihtimali dikkate alınır[67]. Ayıplı Ürünlerden Sorumluluk Hakkında Kanun'da ihdas edilen **dışında farklı sorumluluk sebebine dayanılmışsa, anılan** zarar eşiği ile tazminat tavanının uygulama alanı bulmayacağı aşikârdır.

2- Avusturya

Avusturya'da, "21.1.1988 Tarihli Ayıplı/Bozuk Üründen Sorumluluk Hakkında Federal Kanun (*Bundesgesetz vom 21. Jänner 1988 über die Haftung für ein fehlerhaftes Produkt*)"[68], "Sorumluluk (*Haftung*)" başlıklı maddesinde, mala gelen zararın, yalnızca 500-*Euro* tutarını aşması hâlinde tazmin edileceğini belirtir (PHG **§ 2).**

Avusturya'da, cismanî zarara biçilen 70 Milyon-*Euro* tutarındaki üst limit, 21.1.1988 tarihli kanunda anılmamış olsa da, müktesebatın üye devlet ulusal hukuklarına oranla üstün olmasından ötürü, Avrupa Birliği Hukuku'ndaki açıklamalar aynen burada da geçerlidir[69]. Esasen, Almanya'nın aksine, İtalya, Yunanistan, Birleşik Krallık gibi, Avusturya'da da, cismanî zarar bakımından, tazminat miktarına tavan konulmaz[70].

3- Fransa

Fransa, ürün sorumluluğu konusundaki entegrasyonu medenî kanununa eklemek suretiyle çözer. Fransızlar, ürün sorumluluğu konusunda zarar gören yararına tavır takınma eğilimindedir. Bu anlamda, 85/374/EEC Sayılı Direktif'i olduğu gibi iç hukukuna aktarmayı kolaylıkla içselleştiremez. Sadece zararın alt miktarında ve tazminatın üst miktarında limit bakımından değil, başka konularda da, özellikle ispatı kolaylaştırma ve zamanaşımını tüketici lehine algılama eğilimlerinden

---

67 Aslan, s. 257.

68 Produkthaftungsgesetz vom 21. Jänner 1988, https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002864 Zugriff am 15. Juni 2018.

69 Özsunay, İlaç ve Tıp, s. 592.

70 Doğan, s. 155.

ötürü de Avrupa Adalet Divanı'yla sorun yaşar. Hakikaten Adalet Divanı, üreticinin zararına, haksız varsayımların getirilmesi boyutunda, ispatın kolaylaştırılmamasını salık verir[71].

İlk etapta, "19.5.1998 Tarihli ve 98-389 Numaralı Ayıplı *Ürünler*den Sorumluluğa **İlişkin Kanun** (*Loi n°98-389 du 19 mai 1998 relative à la responsabilité du fait des produits défectueux*)"[72], Fransız Medenî Kanunu'na, 1386-1 ile 1386-18 arası on sekiz madde ekler. Bu maddelerde 500 veya 70 Milyon-*Euro* limitleri bulunmaz. Bu süreçte, Fransa'da, ayıplı **üründen mala gelen zarar tam** (*intégralement*) tazmin edilir. Ayrıca küçük uyuşmazlıkların davaya dönüşmesini cesaretlendirmeme saiki güdülmez[73].

19.10.2000 tarihli ve 2669 numaralı meclis raporundan edinilen bilgiye göre, Fransız Medenî Kanunu'nun mezkûr direktife pek de uygun olmayan 1386-1 ile 1386-18 arası **hükümleri** ayıplı **üründen sorumlulukta tüketicinin üst düzey korunması** amacına hizmet ederdi. Öyle ki, Fransız Hukuku, tüketiciye 500-*Euro* alt sınırı dayatmadı, üreticiye 70 Milyon-*Euro* imtiyazı tanımadı ve sorumlu üreticiye profesyonel tedarikçiyi ekledi. En önemlisi, ürünün kötü sonuçlarının daha ortaya çık-

---

71 Avrupa Adalet Divanı tarafından 21.6.2017 tarihli "W ve diğerleri Sanofi Pasteur'e karşı (W and Others versus Sanofi Pasteur) içtihadı Fransız Hukuku'nun uygulaması bakımından önem arz eder. Defolu aşı dolayısıyla çoklu skleroz olunduğu iddiasında, illiyet bağı, ispat külfeti ve delillerin yönetilmesi meselelerini değerlendiren Adalet Divanı, ulusal mahkemeler tarafından, delillerin yönetilmesi sisteminin, üreticinin zararına, haksız varsayımların getirilmesiyle sonuçlanacak şekilde uygulanmamasına işaret eder (Arrêt de la cour (Deuxième chambre), 21 juin 2017, l'affaire C-621/15, http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf?doclang=FR&text=&pageIndex=0&part=1&mode=lst&docid=192054&occ=first&dir=&cid=213753 Accédé le 14 juin 2018). Doktrinde ise, mezkûr içtihat vesilesiyle, aynı tipte ürünün farklı açılardan defolu olabileceği; bunun için, ürünün bileşim, dizayn, ambalaj, imalat ve talimat yönlerinden karakteristik özelliklerinden hareketle potansiyel defonun belirlenebileceği; ispat yükünün ise, sorgulanan ürünün tipine göre değil, defonun tipine yani zararın ve kazanın sebebine göre dağılacağı tespit edilir (Büyüksağış E., Arrêt Sanofi: la responsabilité du fait du produit défectueux appliquée aux vaccins, une responsabilité objective basée sur des présomptions, Journal de Droit Européen, 2017/I, p. 395-397).

72 Loi n°98-389 du 19 mai 1998, https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000205903&categorieLien=id Accédé le 14 juin 2018.

73 Testu X. F./ Moitry J. H., La responsabilité du fait des produits défectueux (Commentaire de la loi 98-389 du 19 mai 1998), Dalloz Affaires, p. 6, http://jl.droit.free.fr/docs/produitsdefectueux.pdf Accédé le 12 août 2018.

madan veya yayılmadan önlenmesi amacıyla, üreticiye izleme yükümlülüğü yükledi. İzleme yükümlülüğünü yerine getirmeyen üretici, kurtuluş imkânlarından yararlanamaz. Gerçekten, Fransız Medenî Kanunu'nun 1386-1 ile 1386-18 arası maddelerinde alt ve üst limitlerin benimsenmemesi, profesyonel kuruluşlar ve tüketici dernekleri tarafından onaylanan birkaç tüketici yararına önlemden biridir[74].

70 Milyon-*Euro* tavanının Fransa'da asla benimsenmesi, tam tazmin ilkesinin yasal gelenek olmasında kaynağını bulur. Risk teorisi gereği üreticinin kusursuz ve otomatik sorumluluğunun adil noktaya indirgenmesinde, eşik, yani alt sınır kâfi görülür. Fransa bu konuda nettir. Avrupa Birliği Hukuku, önceki yasaların sağladığı korumayı azaltma etkisine sahip olamaz[75].

Fransız Medenî Kanunu'nda üreticiye yüklenen ürününü izleme yükümlülüğü, ürünü geri çağırma veya üreticinin piyasadan tamamen çekilmesi tedbirleriyle birleştiğinde, tüm ekonomik operatörlerin lehinedir. İzleme yükümlülüğünü yerine getiren üretici, bir tek risk olasılığını dâhi kaçırmaksızın zamanında müdahale etmekle, gelecekte ödeyeceği tazminat miktarını yönetir[76].

Yukarıda açıklandığı üzere, 2002 yılında ilgili maddeye direktifte geçen sınırı eklemeye mahkûm edilen Fransa[77], 2004 yılında Fransız Medenî Kanunu'nda yeniden değişiklik yapar: **"Bu bölüm, ayıplı** ürünün kendisi dışında mala gelen zararın aynı zamanda tüzükle belirlenen miktarı aşması hâlinde

---

74 Assemblée Nationale Française, Rapport d'information déposé par la délégation de l'Assemblée Nationale Pour L'Union Européenne sur le Livre vert de la Commission européenne et sur la responsabilité civile du fait des produits défectueux (COM [1999] 396 final-document E 1296), Enregistré à la Présidence de l'Assemblée nationale le 19 octobre 2000, N° 2669, p. 107, 111, http://www.assemblee-nationale.fr/europe/rap-info/i2669.pdf Accédé le 15 juin 2018. Ayrıca bkz. Linger, 501, 502.

75 Testu/Moitry, p. 6.

76 Reis P., L'impact de l'application ou de l'absence d'application du principe de précaution quant aux préjudices, HAL arcive-ouvert.fr, HAL Id: halshs-00730885, p. 5, https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00730885/document Accédé le 15 juin 2018.

77 Bkz. II-Mukayeseli Hukukta Ürün Sorumluluğu Kaynaklı Zarar ve Tazminat Miktarının Sınırlandırılması, A-Avrupa Birliği.

tazmine uygulanır" (CC Art. 1386-2/al.2). Daha sonra Fransız Medenî Kanunu'ndaki, 1386-1 ile 1386-18 arası hükümler yürürlükten kaldırılır. Nihayet, 2016 yılında, Fransız Medenî Kanunu'na "Ayıplı **Ürünlerden** Sorumluluk (*La responsabilité du fait des produits défectueux*)" başlıklı bölüm açılmakla, 1245-1 ile 1245-17 arası on yedi maddeyle konu son yasal düzlemine kavuşur[78]. Tüzükle belirlenen miktarı aşma kuralı yine aynı cümleyle Fransız Medenî **Kanunu'nda ifadesini bulur (CC** Art. 1245-2/al.2).

1985 yılından 2004 yılına uzanan yolculukta Fransa, dava değerine getirilen asgarî **sınırı ve tazminat miktarına getirilen üst limiti kabullenmekte en zorlanan Avrupa Birliği ülkelerinden biridir.** Fransa'nın 1998 yılındaki mükemmellikten uzak ilk atağı bile, Avrupa Birliği'ni aşağı yukarı on yıl farkla takip eder vaziyettedir[79].

Dijon İstinaf Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi'ne göre, asgarî 500-*Euro* miktarına ayıplı **ürünün değerinin dâhil o**lmaması, davacı huzurunda, ayıplı üründen kaynaklanan fakat sözleşmeye bağlanmayan (*non lié par un contrat*) zarar arayışında gizlidir[80].

Mezkûr direktifin 2011-2015 yılları arasındaki verimliliği hakkında yazılan raporda, zarar miktarı 500-*Euro*'nun altında, tazminat miktarı 70 Milyon-*Euro*'nun üstünde olan davalarda hukukî sebep değişir. Şöyle ki, davacı ilgili direktife ve Fransız Medenî Kanunu'nun 1245-1 ile 1245-17 arası **hükümlerine dayalı olarak dava açamaz; fakat davasını genel hükümlere dayandırabilir**[81].

---

78 Ordonnance n° 2016-131 du 10 février 2016 portant réforme du droit des contrats, du régime général et de la preuve des obligations, https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=AE1A98C679438649C1D4384C9C7A31A5.tplgfr42s_2?cidTexte=JORFTEXT000032004939&idArticle=LEGIARTI000032006591&dateTexte=20160211&categorieLien=cid#LEGIARTI000032006591 Accédé le 15 juin 2018.

79 Matringe, p. 137.

80 Cour d'appel Dijon 2ème chambre civile, le 22 Mars 2018, N° de pourvoi: 15/01907, http://web.lexisnexis.fr/LexisActu/CADijon_22mars2018_1501907.pdf Accédé le 29 juin 2018.

81 Note des autorités Française, le 3 juillet 2017, Paris, p. 2,

Fransız Temyiz Mahkemesi, üreticinin sorumluluğu bakış açısında, hâkimin kesin hukukî niteleme yapmasını bekler; hukukî sebeplere kümülatif olarak dayanılamayacağını emreder. Daha açık bir ifadeyle, üreticinin sorumluluğuna dayalı hüküm kurarken, hâkim, ya Medenî Kanun'un 1245-1 ve devamı maddelerinde belirtilenlerden başka diğer borç sebeplerini dışlamalıdır; ya da Medenî Kanun'un 1245-1 ve devamı maddelerini reddedip genel hükümleri kullanmalıdır[82].

4- Belçika

Belçika'da ürün sorumluluğu özel kanunla düzenlenir. Kısacası Belçika, 85/374/EEC Sayılı Direktif'i özel kanun çıkarmak yoluyla iç hukukuna entegre eder. 25.2.1991 Tarihli "Ayıplı Ürünlerden Sorumluluğa İlişkin Kanun (*Loi relative à la responsabilité du fait des produits défectueux*)" [83], mala gelen zararın en az 500-*Euro* olması alt sınırını yasalaştırır (LRPD Art. 11/§2-al.3).

Belçika'nın söz konusu direktifi iç hukukuna aktarması altı yıllık tartışmalar sonucunda gerçekleşir. Kalkınma savunucuları, işbu kusursuz sorumluluk düzeninin üreticilerin üretim masraflarını katlayacağı, özellikle sigorta masraflarını artıracağı, söz konusu masraf artışının ürünün fiyatına yansıyacağı öngörüsünde bulunur. Belçika'da 90'lı yıllardaki ekonomik durumun, üreticinin sorumluluğunu artırmaya elverişli olmadığı eleştirisi getirilir. Öyle ki, Belçika'nın direktifi iç hukukuna aktarmakta alt yıl beklemesi, gecikme değildir; Belçika devletinin, iktisadî işletmelere ve üreticilere yönelik zaman tanıma, yani ihtiyat ve ihbar görevinde zemin bulur[84].

---

http://www.amalyste.fr/wp-content/uploads/2017/11/NAF187-FR-RC-produits-defectueux-final.pdf Accédé le 15 juin 2018. Ayrıca bkz. Charot/Ferry/Lapillonne, p. 16.

82 Cour de cassation chambre mixte, le 7 juillet 2017, N° de pourvoi: 15-25651, https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?idTexte=JURITEXT000035156022 Accédé le 29 juin 2018.

83 Loi relative à la responsabilité du fait des produits défectueux (25 Février 1991), http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&table_name=loi&cn=1991022530 Accédé le 15 juin 2018.

84 Linger, p. 500. Ayrıca bkz. Feng, p. 185.

5- Lüksemburg

Lüksemburg'da, "21.4.1989 Tarihli Ayıplı Ürünlerden Medenî Sorumluluğa İlişkin Kanun (*Loi du 21 avril 1989 relative à la responsabilité civile du fait des produits défectueux*)" [85] uygulanır. Kanun, ancak 500-*Euro* tutarını geçen mameleki zararların tazmin edileceğini belirtir (LRCFPD Art. 2/al.2). Cana gelen zararların tazmininde geçerli olan 70 Milyon-*Euro* limiti, 21.4.1989 tarihli kanunda yer almamakla Lüksemburg Hukuku'nda benimsenmemiştir.

27.12.1989 tarihinde meydana gelen değişiklik, "500-*Ecus*" şeklinde kaleme alınmış para biriminin "22.500-*Francs*" tutarında Lüksemburg frangına dönüştürülmesidir. 1999 yılı ve devamında *Euro* para biriminin gelişiyle para birimi farkları ortadan kalkar. Bu bakış açısında, *Euro* tedavüle girmeden önce, Lüksemburg Hukuku'nda, 22.500-*Francs*, yani 500-*Ecus* alt sınırı, üretici lehine muafiyet miktarı olarak uygulanır. Eşiğin tazminattan indirilecek tutar olarak algılanıp algılanamayacağı Avrupa Birliği'nde tartışmalıyken bile, Lüksemburg'da mameleki zararın ilk 22.500-*Francs* tutarının düşülmesiyle tazminatın hesaplanması yolu izlenir. Lüksemburg çerçevesindeki hazırlık çalışmalarında, alt limit kümülatif iki sonuç doğurur. Alt limit gerek asgarî dava değerine, gerek muafiyet tutarına tekabül eder. Kısacası, 22.500-*Francs*, sadece davacının dava açabileceği asgarî dava değeri değildir; aynı zamanda, hasarın kapsamı ne olursa olsun, mağdurun bu miktarı aşan zararının yalnızca belirli kısmı için tazminat alabileceğini de belirtir. Böylece, örneğin 750-*Ecus* tutarında değerlendirilen maddî zarar sadece 250-*Ecus* tutarında tazminata yol açar[86].

---

85 Loi du 21 avril 1989 relative à la responsabilité civile du fait des produits défectueux, http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/1989/04/21/n1/jo Accédé le 15 juin 2018.

86 Von Kuegelgen M., La loi du 25 février 1991 sur la responsabilité du fait des produits dans ses rapports avec le droit commun de la vente, Vente et cession de créance (sous la coordination de Foriers P. A.), Edition Formation Permanente Commission Université Palais, Volume 15, Mars 1997, p. 82, http://local.droit.ulg.ac.be/sa/cup/doc/15.pdf Accédé le 12 août 2018.

C- BİRLEŞİK KRALLIK

Birleşik Krallık topraklarında, "1987 Tüketicinin Korunması Kanunu (*Consumer Protection Act 1987*)"[87] yürürlüktedir. Bu kanunun 43'üncü bölümü 1'inci **kısım** başlığı itibariyle "Ürün Sorumluluğu (*Product liability*)" konusuna odaklanır. Anılan **kısımda,** "Sorumluluk doğuran zarar (*Damage giving rise to liability*)" başlıklı madde, sorumluluk yaratabilecek zarar miktarının alt limitini açıklar: "İşte bu kısım dolayısıyla, **mülkiyete gelen zarar** anlamında, faiz hariç 275-*Sterling* tutarını geçmeyen hiçbir zarar tazmin edilemez" (CPA. c. 43 Art. 5/4). Böylece, 1987 Tüketicinin Korunması Kanunu'na göre, ürün sorumluluğu temeline dayalı dava açılması, mameleki zararlar bakımından 275-*Sterling* alt limitine tâbidir[88].

275-*Sterling* tutarında alt limit İngiltere'de eleştirilir. Bu limitin altında kalan miktarların da, her şeye rağmen tüketici için anlam ve önem arz edebileceği savunulur. Aslında farz edilen, ilk 275-*Sterling* meblağının tüketici açısından önemsiz olduğudur. Kullanılan veya kullanılmış mülkiyete gelen zararda, 275-*Sterling* eşiği, yalnızca asgarî dava değeri değildir. Aynı zamanda, zarar miktarının ilk 275-*Sterling* tutarının tazminata dönüşmemesidir[89].

İngiliz Hukuku'nda cana gelen zararda 70 Milyon-*Euro* tavanı bulunmaz. Bu tavan ayıplı bina inşaatından kaynaklanan zararlarda olduğu gibi tavanı aşması muhtemel kötücül olası-

---

87 Consumer Protection Act 1987, https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/43/pdfs/ukpga_19870043_en.pdf Accessed on June 21, 2018.

88 Castley S./Le Marquer A., England and Wales, Getting the Deal Through Product Liability 2008, Contributing editors: Kaplan Harvey/ Fowler Gregory, p. 57, https://www.shb.com/~/media/files/professionals/castleysimon/englandandwales_pl2010.pdf?la=en Accessed on June 21, 2018.
East F., England&Wales, Chapter 7, The Product regulation and Liability Review, Editors: Varner D. C./Pratt W. B., Fourth Edition, April 2017, London, p. 75, https://thelawreviews.co.uk//digital_assets/de8d9bf4-be1f-4df0-a329-23ce88cc1b5d/The-Product-Regulation-and-Liability-Review-(Fourth-Edition).pdf Accessed on June 21, 2018.
Deards E./Twigg Flesner C., The Consumer Protection Act 1987: Proof At Last That It is Protecting Consumers, Nottingham Law Journal, Y. 2001, Vol. 10, Iss. 2, p. 2, http://irep.ntu.ac.uk/id/eprint/10185/1/187737_5374%20Berry%20Publisher.pdf Accessed on June 21, 2018.

89 Deards/Twigg Flesner, p. 2, 4.

lıklar düşünülerek benimsenmemiştir[90]. Britanya'nın üst limit koymama tercihi, sadece üreticinin değil, asıl sigortacının sorumluluğunu tavanla sınırlandırmamak anlamına gelir[91].

D-İSVİÇRE

İsviçre'de, "Ayıplı Ürünlerden Sorumluluğa İlişkin Federal Kanun (*Loi fédérale relative à la responsabilité du fait des produits défectueux*)"[92] yürürlüktedir. Söz konusu kanunun çerçevesi, kanun koyucu tarafından şöyle belirlenir: "Borçlar Kanunu'nun Uygulanması ve Tamamlayıcı Hükümler (*Dispositions complémentaires et d'exécution du Code des obligations*)". Ayıplı Ürünlerden Sorumluluğa İlişkin Federal Kanun'un "Maddî Zarar Durumunda Muafiyet (*Franchise en cas de dommage matériel*)" başlıklı maddesinde 900-*Franc* (*CHF*) alt sınırı bulunur (LRFP Art. 9/1). Bu kanunun uygulama alanı tarım, hayvancılık, balıkçılık, avcılık hariç tüm üretim sektörlerini kapsar. Maddî ve gayri maddî tüm taşınırlar kadar taşınmazları ve elektriği de ürün kabul eder (LRFP Art. 3). Görüldüğü üzere, kanunun uygulama alanı, sektör ve ürün tanımı bakımından geniş spektrumludur. Gerçekten, İsviçre'de ilaçlar hakkında özel kanun olmasına rağmen, sağlığa zararlı ilaçtan sorumluluk, Ayıplı Ürünlerden Sorumluluğa İlişkin Federal Kanun'a tâbidir[93].

İsviçre Sorumluluk Hukuku'nun ürün sorumluluğu kısmı, Avrupa Birliği Hukuku'ndaki gelişmeleri, neredeyse harmonizasyon yakınlığında takip eder. Yalnız İsviçre'nin harmonizasyon benzeri takibi, Fransa'nınki gibi değil, daha çok koordinasyon boyutundadır[94].

---

90 Ewen M., Product Liability, Fenwick Elliott Annual Review 2017/2018, p. 8, https://www.fenwickelliott.com/sites/default/files/annual_review_2017.pdf Accessed on June 20, 2018.

91 Ronka-Chmielowiec/Jędrzychówka/Poprawska, p. 82.

92 Loi fédérale relative à la responsabilité du fait des produits défectueux, https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19930205/200707010000/221.112.944.pdf Accédé le 14 juin 2018.

93 Özsunay, İlaç ve Tıp, s. 592. Aynı yönde ayrıca bkz. Büyüksağış/Öz, s. 179, 180.

94 Matringe, p. 13, 137, 255 et s.

İsviçre'den Avrupa'ya ithal edilen ürünler için bu kanun uygulanmaz; Avrupa'ya ithal edilen İsviçre mallarından doğan sorumluluk 85/374/EEC Sayılı Direktif'e tâbidir[95]. Aslında kapıdan satış, tüketici kredisi ve devre tatil konularında olduğu gibi, üreticinin kusursuz sorumluluğunda da İsviçre Hukuku ile Avrupa Birliği Hukuku aynı çizgide uyuşur. Doktrinde, bu uyuşmanın sebebi, İsviçreli firmaların ortak pazardaki şanslarını artırmak şeklinde açıklanır[96].

Nasıl ki, direktifler, Avrupa Birliği çapında, üye ülkeler nazarında, tüketicilerin aynı düzeyde korunması ve firmaların eşit şartlarda rekabet etmesi hedeflerine yönelir; İsviçre de, kendi firmalarının ve tüketicilerinin, rekabet ve korumada, Avrupa'yla homolog kalmasını ister[97].

İsviçre'de zarar gören taraf 900-*Franc* (*CHF*) tutarına kadar olan zararını bizzat üstlenir. Tersinden ifade edilirse, 900-*Franc* (*CHF*) tutarına kadar olan zarardan üretici muaftır. İsviçre'de ne cana, ne de mala gelen zarar bakımından 70 Milyon-*Euro* karşılığı tazminat tavanı bulunur[98].

Avrupa Birliği Hukuku'ndaki 500-*Euro* sınırı gibi, kaynağını buradan alan 900-*Franc* (*CHF*) meblağı da, sadece küçük uyuşmazlıkları filtre etme amacını haiz olsaydı, aşkın davalardan oluşan yargılama yükü, ulusal çerçeveyi aşıp, Adalet Divanı'nı ilgilendiren bir meseleye dönüşmezdi ve en önemlisi üreticinin ödeyeceği tazminattan doğrudan indirilmezdi[99].

---

95 Straub, p. 4.

96 Pichonnaz P./Werro F./Hurni B., Un reflet de la jurisprudence récent en droit privé européen, Annuaire suisse de droit européen 2010-2011, Stämpfli Editions, Berne, p. 203, 204, http://www.unifr.ch/ius/assets/files/chaires/CH_Pichonnaz/files/Annuaire%20suisse%20de%20droit%20européen%202010_11.pdf Accédé le 25 juin 2018.
Aynı yönde bkz. Werro F., La jurisprudence de la CJUE en matière de responsabilité du fait des produits et son impact sur l'application de l'article 208 al 2 CO, Droit de la responsabilité civile et des assurances, Edité par Fuhrer Stephan/Chappuis Christine, Stämpfli Editions, Berne, 2012, p. 474, http://www.pierre-legrand.com/werro.pdf Accédé le 25 juin 2018.

97 Werro, p. 473, 474.

98 Straub, p. 22. 50 Milyon-Frank tavan bulunduğu yönünde bkz. Ronka-Chmielowiec/Jędrzychówka/Poprawska, p. 82.

99 Matringe, p. 139.

III- MALA GELEN ZARARDA ALT VE CANA GELEN ZARARIN TAZMİNİNDE ÜST LİMİTİN ORTAK SEBEPLERİ

Üreticinin kusursuz sorumluluğunda, mala gelen zarara alt, cana gelen zararın tazminine üst limit konulması üzerine düşünce üretebilmek için, öncelikle, mezkûr limitlerin varlık sebebi aydınlatılmalıdır. Ancak limitlerin hizmet ettiği gerçek amaç açığa çıkarılırsa, Türk Hukuku'nda üreticinin sorumluluğu özel kanunla düzenlenirken böylesine limitlere yer verilip verilmemesi avantaj ve dezavantajlarıyla ortaya konulabilir. Bu araştırmada, ilk görünüş tespiti, her iki sınırlandırmanın da, davacının aleyhine, davalının lehine imaj sergilemesidir.

Kusursuz olsa bile üreticinin ayıplı ürününden kaynaklanan zarardan sorumlu tutulması, global ölçekte iki gayeyi haizdir: ekonomik operatörler arasında haksız rekabetin engellenmesi ve ürünlerin serbest dolaşımının kolaylaştırılması[100]. Yalnız zarar bakımından eşik ve tazminat bakımından tavan belirlenmesinin, haksız rekabetin engellenmesiyle bağlantısı bulunmaz. Buna karşılık, bu sınırlamaların, büyük resimde, ürünlerin birlik içinde serbest dolaşımını kolaylaştırdığı söylenebilir. Çünkü ürün sorumluluğu limitleri Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde özdeş düzenlenirse, zarar gören nazarında, kendi ülkesinde veya birliğe üye diğer ülkelerde üretilmiş tehlikeli ürünler arasında, işbu ayıplı üründen doğan zararın tazmini bakımından, tazminat miktarının hesaplanmasında yeknesaklık hâkim olur.

Üreticinin kusursuz sorumluluğunun ulusal hukuklarda belirli limitlerle düzenlenmesi, yüksek riskli ürünlerde sorumluluğu adil dağıtma ve paylaştırma amacına yönelir. İnşaat ve hava taşımacılığı sektörlerinde, çok sayıda tüketicinin cismani zarara maruz kalması ihtimallerinde, büyük risklerin altından kalkılabilir hâle dönüştürülmesi elzemdir. Meselâ Alman menşeli *Grünenthal* firması tarafından *thalidomide* etken maddesiyle üretilen *Contergan* jenerik isimli ilacın uzuvları eksik veya bo-

[100] Pichonnaz/Werro/Hurni, p. 211.

zuk bebek doğumlarına sebep olması üzerine ortaya çıkan trajedi, büyük risklerin altından kalkılabilir hâle dönüştürülmesi ihtiyacını ortaya koyar[101]. Yaşam alanı üzerine uçak düşmesi gibi ekstrem olaylar dikkate alınırsa, ayıplı üründen üreticinin sorumluluğuna konulan tavanın ilk bakışta üretici lehine olduğu belirgindir. Seri zararlar, özellikle sağlığa zararlı ilaç kaynaklı cana gelen zararlar, üretici lehine belirlenen tavanın sorgulanmasına sebep olabilir[102]. Yalnız hukuk düzeni, ürün sorumluluğunda uzmanlaştıkça, üreticinin sorumluluk sigortasından yararlanması kaçınılmaz olur. Zararın tamamen tazmin edilmesi ilkesiyle sigorta garantilerinin limitleri çakışır[103]. 70 Milyon-*Euro* tavanı tam tazmin yasal geleneğini bozar. Böylece, kusursuz ve otomatik sorumluluğun, risk teorisiyle, adil noktaya indirilmesi yanı sıra üst limiti aşmaması sağlanır[104].

Üreticinin kusursuz sorumluluğu, incelenen mukayeseli hukuk sistemlerinin tamamında tali ve tamamlayıcı kabul edilir. Kusur temeline dayalı haksız fiil sorumluluğunun kapısı her zaman açıktır[105]. Aslında üreticinin kusursuz (objektif) sorumluluğuyla kusurlu (sübjektif) haksız fiil sorumluluğu yarışır[106]. Bu yarışmada, davacının dava sebebini nasıl tayin ettiğine bağlı olarak, kusurlu üretici, zarar ve tazminata getirilen limitlerden yararlanma olanağını yitirebilir.

Üreticinin sorumluluğu teorilerini, daha başlangıçta, 1960'lı yıllarda başkalaştıran rizikonun sigorta edilebilme imkânıdır[107]. Şu hâlde, üreticinin sorumluluğunda kabul edilen alt ve üst li-

---

101 Straub, p. 22, 36. 50 Milyon-Frank tavan bulunduğu yönünde bkz. Ronka-Chmielowiec/Jędrzychówka/Poprawska, p. 82.

102 Schwenzer, p. 69, 73.

103 Feng, p. 215, 92, n. 526.

104 Testu/Moitry, p. 6.

105 Werro, p. 479.

106 Laroche H., Les concours de responsabilités civiles, Thèse pour obtenir le grade de Docteur de l'Université François-Rabelais de Tours, Spécialité du droit privé, Dirigée par Ophele C., soutenue le 19 mars 2014, Centre Val de Loire, p. 83, 167, 183, http://www.applis.univ-tours.fr/theses/2014/helene.laroche_3531.pdf Accédé le 14 juin 2018.

107 Kessler F., Products Liability, The Yale Law Journal, Y. 1967, Vol. 76, p. 902, https://pdfs.semanticscholar.org/4b28/2b457814ef47c86e0e6617bd5e8767e5168a.pdf Accessed on June 21, 2018.

mitlerle sigortacılık arasında, hem ekonomik, hem de hukukî bağ olabilir.

Kusursuz sorumluluk düzeninde cana gelen zararın tazminini maksimum tutarla sınırlandırma eğilimi, sağlık ve inşaat sektörlerinde sigorta edilemeyen risklere dayanır. Bu gerçek, sorumluluk hukukunun Amerikalaştığına işaret eden verilerden biridir[108].

Üreticinin sorumluluğuna dayalı tazminat taleplerinin artması sigorta primlerinin de anormal artışına zemin hazırlar. Ardından, hukuk düzeninin üreticiye objektif sorumluluk biçme eğilimi, artan sigorta primleriyle çatışır. Derin cep stratejisi (*deep pocket strategy*) ki bu Amerikalı güç odaklarının kaçınmak istedikleri sonuçtur, 85/374/EEC Sayılı Direktif'in gerçek amacının, üreticilerin karşılaştıkları güçlükleri kolaylaştırmak olduğunun delilidir. Sigorta ve sorumluluk hukuklarının çatışması neticesinde ortaya çıkan kriz, kusursuz sorumlulukta zarar ve tazminat miktarlarına limitler getirilerek çözülür[109]. Nitekim Türk Hukuk doktrininde de, öngörülemeyen rizikoların sigorta edilemedikleri için bir nev'i yok sayılması ya da sorumluluk hukukundan dışlanması amacıyla bu limitlerin benimsendiği dile getirilir[110].

Amerika Birleşik Devletleri'nde, üreticinin kusursuz sorumluluk düzeni tartışılırken, en önemli yararının, üreticinin ürün güvenliğine maksimum özen göstermesi olduğu iddiasına karşı çıkılır. Bu görüşte, özel sorumluluk düzeni ihdas edilmeseydi bile, üretici zaten ürün güvenliğine maksimum özeni gösterirdi. Çünkü tüketiciye zarar veren ürünler onların satışlarını azaltırdı. Faydasından çok zararı olan bu sorumluluk sistemi kaldırılsa yeridir[111].

---

[108] Schiller S., Hypothèse de l'américanisation du droit de la responsabilité, Archives de philosophie du droit, Dalloz, Y. 2001, Vol. 45, p. 195, http://www.philosophie-droit.asso.fr/APDpourweb/222.pdf Accédé le 29 juin 2018.

[109] Huon, p. 31, 38, 52, 83, 128.

[110] Erlüle, Konsey Yönergesi Çerçevesinde Yapımcının Sorumluluğu, s. 141. Çığ, s. 50, 51.

[111] Polinsky A. M./Shavell S., The Uneasy Case for Product Liability, p. 1-3, 55, 56, https://law.yale.edu/system/files/area/workshop/leo/document/09-09-08_

Kapitalist sistemi mümkün olduğunca kendi hâline bırakma, hukukî müdahaleleri zorunluluk hâlleriyle sınırlandırma eğilimi bu bakış açısında gözlenir. Bakış açısının tarafgirliği bir yana, üreticinin kusursuz sorumluluğundan en çok yararlanan aktör kimdir sorusunun cevabı burada yön değiştirir. İlaç şirketlerinin 25 Milyon-*Dolar* teminatlı ürün sorumluluğu poliçeleri hesaba katılmalıdır. Üreticinin sorumluluk masraflarının en yüksek tutarlı kalemi hiç şüphesiz sigorta primidir[112].

Global ekonomik sistem boyutunda, ürünlerin serbest dolaşmasının üretici lehine talebin artmasına zemin hazırladığı açıktır. Diğer taraftan, zararda belirli eşiğin geçilmesi, tazminatta tavanın altında kalınması beklentisi, kapitalist sistemde *status quo*'nun haddinden fazla bozulmamasını temin eder[113].

Kapitalist sistemde *status quo*'nun sigortayla sağlanması düşüncesi ilk defa ürün sorumluluğunda dile getirilmez. Zararın neden ödenmesi gerektiğini açıklayan teorilerde, hak bazlı (*right based*) ve görev bakış açısı (*duty view*) şeklinde iki farklı teori bulunur. Esasen görev bakış açısına dayalı yararcı teoriler (*utilitarian theories*), zararın giderilmesi gerekliliğini sigorta terimi ile açıklar. Potansiyel davacıların bakış açısına göre, hasar ödülleri sigortaya benzer. Tazminat davası ikame edip zararı tazmin ettirebilme ihtimali müstakbel davacılar için bir nev'i sigorta teşkil eder. Yararcı teorilerin perspektifinden, hasarı/zararı parayla giderme pratiği, prensipte, sigorta benzeri şeklinde açıklanıp haklı çıkarılabilir. Meselâ, mahsullerime veya canıma zarar verirseniz, kaybımı telafi etmek için sizi zorlamasını mahkemeden isteyebilirim. Böylesine güçlü yetkim olmasaydı, mahsul üretmekten veya sokaklarda dolaşmaktan çekinebilirdim. Zarar vereni mahkeme aracılığıyla zorlama yetkisi sınırlandıkça, vatandaşlar kendi kendilerini korumak adına

Polinsky.Shavell_ProductLiability.pdf Accessed on June 17, 2018.

112 Garber S., Economic Effects of Product Liability and Other Litigation Involving the Safety and Effectiveness of Pharmaceuticals, RAND Institute for Civil Justice, 2013, California, p. 5, n. 1, n. 3, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/MG1200/MG1259/RAND_MG1259.pdf Accessed on June 21, 2018.

113 Giesen/Loos, p. 100.

farklı yöntemlerden yararlanır. Meselâ, özel sigortayla koruyucu zırh giyebilir. Ya da mahsullerini korumak adına çitler inşa ettirebilir[114]. Şu hâlde, üreticinin lehine sorumluluğun zarar ve/veya tazminat yönünden sınırlanması demek, bu sefer potansiyel davacıların bizzat özel sigortalara yönelmesi sonucunu doğurur. Kısacası, üretici lehine sorumluluğun zarar ve/veya tazminat yönünden alt ve/veya üst limitlerle sınırlanması, dava yoluyla zararın telafisi imkânı daraltıldıkça, sigorta sektörünü iki yönlü besler; daha doğrusu, poliçe arzını ikiye katlar. Hem üreticilere, hem de ürünlerin potansiyel zarar ekseninde tüketici olsun olmasın sair gerçek kişilere, sigorta poliçesi satılmasının yolu açılır.

Orijinin sigorta hukuku olduğu, üreticinin sigorta masraflarını nereden ve nasıl karşıladığından da anlaşılabilir. Esasen, üreticinin sigorta masrafları, tüketicinin sırtındadır. Zira üreticinin kusursuz sorumluluğunun getirdiği masraf, kısmen veya tamamen satış bedeline yansıtılır[115].

70 Milyon-*Euro* üstü belirsiz rizikolar sigorta edilemeyince iki olasılık ortaya çıkar: direktifin artırdığı imalat masrafı, ya üreticinin sırtında kalır ki, bu olasılık üretimin durmasından ötürü tüm ekonomik ajanların zararınadır; ya da ürün fiyatına eklenir ki, bu da tüketicinin zararınadır[116].

Mahkemelerdeki tazminat hesaplama tarzıyla, sigorta hukukundaki riziko hesaplama şeklinin, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yeknesaklaşması gerektiği savunulur. Gerçekte, hukukî korumanın hakikati, firmadan ödemesi beklenen tazminatın sigorta karşılığının bulunmasıdır[117]. Gerek alt, gerek üst sınırda, sigorta edilebilirlik kıstası geçerlidir. Ürün sorumluluğu konusunda iddiaların hacmi belirsiz olduğu için riskin

---

[114] Smith A. S., Duties, Liabilities and Damages, Harvard Law Review, Y. 2012, Vol. 125, p. 1727, 1734, https://cdn.harvardlawreview.org/wp-content/uploads/pdfs/vol125_%20ssmith.pdf Accessed on August 21, 2018.

[115] Polinsky/Shavell, p. 4, 7, n. 18, 20, n. 82. Kriek, p. 16.

[116] Erlüle, Konsey Yönergesi Çerçevesinde Yapımcının Sorumluluğu, s. 141. Ayrıca bkz. Erlüle, Yapımcının Sorumluluğu, s. 325.

[117] Ronka-Chmielowiec/Jędrzychówka/Poprawska, p. 99, 100.

makul maliyetlerle kısıtlanması ortaya çıkar[118]. Aslında Fransa ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde, ürün sorumluluğuna tavan konulmaması, üreticinin değil, sigortacının sorumluluğunu sınırlandırmamak esasına dayanır[119].

Sorumluluk hukukuyla sigorta hukuku arasındaki bu danışıklılık, mala gelen zarar yanı sıra cana gelen zararda da izlenebilir. Çünkü sosyal sigorta (*assurance sociale*) tarafından karşılanan tedavi masrafları da üreticinin ödeyeceği tazminata dâhil değildir. Örneğin Avrupa Birliği'nde arızalı ürün dolayısıyla cana gelen zararda, sosyal yardım (*prestation sociale*) 800-*Euro* tutarına kadar masrafları karşıladığı için, dava aşamasında, bu miktarın üzeri ispatlanmaya odaklanılır[120].

Zarara sebep olan arızalı eşyanın kendisinin değerinin tazmin edilmemesi konusunda konsensüs bulunur[121]. Bunun dışında, ülkeler kusursuz sorumluluğa adım atılan alt sınırı ve tazmini kabil olmayan üst sınırı kendi anlayışlarına göre tatbik eder. Örneğin, 500-*Euro* minimum zarar çizgisi, Avrupa Birliği bakımından, üye ülkelerin, söz konusu alt limite, sigorta fazlası (*insurance excess*) şeklinde muamele etmesiyle karakterizedir. Bazı üye ülkelerde, zarar miktarından alt eşik miktarı düşülerek tazminat belirlenir. Buna karşılık, İngiltere ve Hollanda'da, zararın alt limiti geçmesi kaydıyla, tam tazmin yoluna gidilir[122]. Başka kaynaklara göre, Avusturya, Almanya, Danimarka, Finlandiya, Lüksemburg ve İtalya'da, alt limit tazminattan düşülür ve yasal indirim sebebi olarak kullanılır. Buna karşılık, Hollanda ve Birleşik Krallık'ta, sadece asgari dava değeri olarak algılanır[123].

---

118 Kriek, p. 92.

119 Ronka-Chmielowiec/Jędrzychówka/Poprawska, p. 82.

120 Matringe, p. 213.

121 Global konsensüs bulunduğu fakat Çin Hukuku'nda bu konsensüse uyulmadığı gibi tarif edilen tarzda alt ve üst limitler de bulunmadığı yönünde bkz. Thomas, p. 20. Aynı yönde bkz. Feng, p. 184, 185. Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği hukuklarında konsensüs bulunduğu yönünde bkz. Büyüksağış/Öz, s. 165. Ayıplı eşyanın kendisinin değerinin tazmin edilmemesi konusunda ayrıca bkz. Aydos, Ürün Sorumluluğu, s. 182. Havutçu, s. 84-86. Akçura Karaman, s. 244. Özel, s. 120. Öztan, s. 94.

122 Dollani, p. 19.

123 Feng, p. 229, 249, n. 1320, 1321. Von Kuegelgen, p. 82.

Avrupa Birliği Hukuku'nda, 500-*Euro* alt limitin, yani sigorta edilemeyecek minimum miktarın, kusursuz sorumluluk istisnasından dışlanması mantıklı bulunur. Aslında alt ve üst limitli kusursuz sorumluluk düzenine geçilmesi, genel hükümlere nazaran olağanüstü fark yaratmaz. Cana gelen zarar bakımından illiyet bağının daha özenli araştırılması yargı kararlarında belirgindir. Bunun dışında, taşınmaz yönünden, alt ve üst limitin değiştirilmemesi ve daha uzun zamanaşımı süresi belirlenmemesi yerindedir[124].

Avrupa'da 500-*Euro* tutarından az zararı olan kişilerin nadiren alternatif çözüm yollarına başvurma aksiyonu aldığı tespit edilir. Ayrıca, mala gelen zararın tazmininde, mahkemeye gidildiğinde 500-*Euro*; alternatif çözüm yoluna başvurulduğunda 200-*Euro* kaybedildiğini bilen davacılar arasında yapılan araştırmada, on kişiden dördünün alternatif çözüm yolunu tercih ettiği tespit edilir. Bu durumda, hak arama hürriyeti, az veya çok zorunlu masrafa bağlıdır. Zaten alternatif çözüm yoluna başvurmak her iki tarafın da kabulünü gerektirir. Üretici alternatif çözüm yolunu kabul etmedikçe, zarar gören 500-*Euro* tutarından vazgeçerek mahkemede dava açmak zorundadır. 500 veya 200-*Euro* olsun muafiyet tutarı görünümünde, dava veya çözüm masraflarının her hâlde davacıya yüklenmesi, tüketicilerin sınır ötesi dava masraflarını sırtlanmaya hiç cesaret edememesi, böylece yerel üreticileri tercih etmesi sonucunu doğurur ki, bu sonuç birliğin amacına aykırıdır[125].

IV- ELDE EDİLEN VERİLERİN ANALİZİ

Üreticinin ayıplı ürününden sorumlu tutulmasında tartışmalı noktalardan biri, zarar ve tazminat miktarlarının alt ve üst limitlerle sınırlandırılmasıdır. Ürün sorumluluğunda, mala gelen zararda, zarar miktarının alt limitle; cana gelen zararda ise, tazminat miktarının üst limitle sınırlandırılması, bu çalışmanın odak noktasıdır. Türk Hukuku'nda, ürün sorumlulu-

[124] Giesen/Loos, p. 100.

[125] Trzaskowski, p. 561, 562, 570.

ğunda, mameleki zararda, dava edilebilir değer bakımından minimum; cismanî zararda, tazmin edilebilir tutar bakımından maksimum henüz belirlenmemiştir. İşte bu eşik ve tavan boşluğu araştırmanın mukayeseli yapılmasını anlamlı kıldı. Artık Türk Hukuk doktrini yanı sıra mukayeseli hukuktan buraya kadar elde edilen verilen analizine sıra gelir.

Üreticinin ayıplı üründen kusursuz sorumluluğunda, Avrupa Birliği Hukuku, mala gelen zararda, dava edilebilir minimum miktar, kısacası zarar eşiği belirler. Ayrıca, cana gelen zararda, maksimum tazminat miktarı, yani tazminat tavanı getirir. Yalnız üye devletleri, ulusal hukuklarında, bunlardan ikincisi bakımından serbest bırakır. Mala gelen zararda eşik zorunludur. Ne var ki, cana gelen zararda tazminat tavanı zorunlu değildir. Tabii ki üye devletlerin tamamında eşik bâki iken, bazılarında tavan benimsenir; bazılarında tercih edilmez. 85/374/EEC Sayılı Direktif, mala gelen zararda, 500-*Euro* zarar eşiği; cana gelen zararda ise, 70 milyon-*Euro* tazminat tavanı belirler (85/374/EEC Art. 9/1-b, 16/1). Almanya, hem 500-*Euro* eşik, hem de 85 Milyon-*Euro* tavan bakımından, 85/374/EEC Sayılı Direktif ile uyumludur. Buna karşılık, Avusturya, Fransa, Belçika ve Lüksemburg'da eşik yasalaştığı hâlde, tavan bulunmaz. İngiltere ve İsviçre'de de, tavan bulunmadığı hâlde, 275-*Sterling* ve 900-*Franc* (*CHF*) tutarına kadar olan zarardan üreticinin muaf olması esastır.

Türk Hukuku'nda, ayıplı ürün kaynaklı zararların tazminde alt veya üst limit bulunmaz. 6502 Sayılı Kanun'da zaten ayıp kavramından bağımsız vaziyette ürün sorumluluğundan bahsedilmez. 4703 Sayılı Kanun da, ürün güvenliği konusunda kamu düzenini ilgilendiren hükümler getirdiği hâlde, sorumluluk hukuku konusunda sessizdir. Türkiye'de, ürün sorumluluğu, diğer sorumluluk sebeplerinden bağımsız ve münhasır olarak özel kanunla düzenlenmelidir.

Mülga 4077 Sayılı Kanun yanı sıra, Mülga Ayıplı Malın Neden Olduğu Zararlardan Sorumluluk Hakkında Yönetmelik de, ürün sorumluluğunda geçen söz konusu zarar ve tazminat limitlerine yer vermemişti. Her ne kadar, kanun koyucu limit

belirlememiş olsa da, doktrinde böylesine sınırlamalar getirilmesi gerektiği savunulduğu gibi bunu reddeden görüşler de yer alır.

Türk Hukuk doktrininde, Özsunay, Serozan, Özel, Tiftik, Arbek, Aydos, Kırca, mezkûr kusursuz sorumluluk düzeninde, zarara alt, tazminata üst limit getirilmesini destekler. Koç, sözleşme dışı sorumluluğu Avrupa Birliği'nden çalışmakla, sınırlama getirilmesine taraftar kabul edilebilir. Erlüle ve Çığ da, söz konusu limitlerin orijinini sigorta hukuku olarak tespit etmekle, limitlere taraftar yönde yorumlanabilir. Buna karşılık, Öztan, Havutçu ve Atamer sınırlama getirilmesine karşıdır. Havutçu, üreticinin ödediği tazminatı sigorta sisteminden karşıladığına; Öztan, zarar miktarından daha az tazminata hükmetme takdirinin zaten borçlar hukuku genel hükümler sayesinde hâkime tanındığına dayanır. Öztan ile paralel olarak Atamer de, hâkimin olayın özelliklerini dikkate alarak gerekli tazminat miktarına hükmedebileceğini dile getirir.

Türk Hukuku doktrininde, sınırlamayı reddeden görüşler, nicelik olarak azınlıkta gözükse de nitelik olarak önem sahibidir. Bu görüşler, ya somut olay adaletine odaklanır; ya da üreticinin sigorta primi ödediğini göz ardı eder. Hâkimin tazminattan indirime yönelik takdir yetkisiyle donatılmış olması somut olay adaletini ilgilendirir. Yine üreticinin davacıya ödediğini zaten sigortacıdan tahsil edebilmesi onun yüksek primlerle boğuşmadığı anlamına gelmez. Sınırlamayı arzu eden görüşlerde ise, ayrıntılı gerekçe getirilmediği vaki olduğu gibi, üreticinin ödeme gücü gibi ifadelerle üreticiyi koruma kaygısı dâhi açıkça ifade edilir. Bunlarla birlikte, yüksek sigorta primlerinin satış fiyatı üzerinden neticede tüketiciye yansıyacağı farkındalık dâhilindedir.

Sınırlamalar benimsenecekse veya reddedilecekse, *ratio legis* ekonomik aktörlerden birini, özellikle üreticiyi veya sigortacıyı tek başına korumak olmamalıdır. Sebep sistemin bekasında, özellikle sigorta sektöründe kaynağını bulmakta olup, bu sınırlamaların tercih edilmesi, büyük resimde, ekonomik sistemin yeknesaklığının korunmasına hizmet eder; üstelik, sigor-

tacının, ayrıca üreticinin, hem de tüketicinin yararına belirir. Mezkûr sınırlandırmalar, ön kabulde ekonomik sistemi korur. Zararda belirli eşiğin geçilmesi, tazminatta tavanın altında kalınması beklentisi, ekonomik sistemde *status quo*'nun haddinden fazla bozulmamasını temin eder.

Aslında orijin araştırmasında, ilk bakış üzerine ulaşılan tespit, her iki sınırlandırmanın da, davacının aleyhine, davalının lehine olmasıdır. Oysa üreticinin sorumluluk masraflarının en yüksek tutarlı kaleminin hiç şüphesiz sigorta primleri olduğu, bu primlerin doğrudan satış fiyatına yansıdığı hesaba katıldığında, sınırlamalar, bu defa davacı lehine derinliğe kavuşur. Çünkü ilaç, uçak sanayi, inşaat gibi ekstrem sektörlerde, üreticinin katlandığı masrafların en yüksek tutarlı kalemlerinden biri, hiç şüphesiz sigorta primidir. Görüldüğü üzere, bu perspektifte yararlanan doğrudan üretici değildir. Yüksek sigorta primleriyle boğuşan üretici doğrudan korunmadığı gibi, tüketici de doğrudan korunmuyorsa, iktisadî ve hukukî sonuç, ürün sorumluluğu sigorta poliçeleri satan sigorta şirketlerinin bu sınırlamalardan maksimum kâr eden ve doğrudan korunan taraf olmasıdır. Limitlerin varlık sebebinde de, miktarında da, yöneticilik sigorta sektöründedir; denklik, sigorta edilebilir tutardadır. Sigorta edilebilirlik kıstası, iddiaların hacmini belirli kıldığı gibi, riski de makul maliyetlerle kısıtlar.

İsviçre, Belçika, Lüksemburg, Fransa ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde, ürün sorumluluğuna tavan konulmaması, gerçekte üreticinin değil, bilakis sigortacının sorumluluğunu sınırlandırmamak esasına dayanır. Çünkü bu ülkelerde, özellikle Birleşik Krallık ve İsviçre'de sigortacılık öyle deneyimli ve kuvvetlidir ki sigortacıların sorumluluğunu sınırlandırmaya gerek duyulmaz. Belki Almanya'daki 85 Milyon-*Euro* üst sınırı, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Alman yasa koyucusunun, dirilişe yönelen ekonomik politikasının ve işletmeyi kayıran hukuk politikasının **ölçülü** uzantılarından biri dâhi olabilir. Üreticin sorumluluğunda İsviçre'nin sadece alt limiti benimsemesi, 85/374/EEC Sayılı Direktif'in Fransız, Belçika ve Lüksemburg hukuklarına aktarılma şeklini andırır.

Kaynağın sigorta hukuku olduğu şu kesişmeden de anlaşılır: sigorta edilebilir teminat miktarları ile limit tutarları eş güdümlüdür. Şöyle ki ürün sorumluluğu sigortalarında, teminatın yani karşılanacak rizikonun miktar bakımından alt ve/veya üst sınırı, ürün sorumluluğunu düzenleyen mukayeseli hukuk yasalarında benimsenen alt ve/veya üst limitlere tekabül eder. Hukukî korumanın hakikati, üreticiden ödemesi beklenen tazminatın sigorta karşılığının bulunmasıdır. Öyle bir sistem yaratılmıştır ki, basitçe, davalı üretici, sigortacısından tahsil edemeyeceğini, zarar gören davacıya ödemez. Dolayısıyla, mezkûr sınırlandırmaların, direkt olarak sigortacıyı; dolaylı olarak üreticiyi koruduğu iddia edilebilir. Çünkü yüksek primlerle boğuşsa bile, sigorta sisteminden yararlanan üreticinin de, poliçesinde kararlaştırılmış primi aşan riziko sorunlarını, sigortacısına yıkmanın kolaylığını tatması ihtimal dâhilindedir.

Ekonomik sistemin bekasına hizmet etmesi yanı sıra mezkûr limitler, ilk sırada, sigortacıyı; ikinci sırada, üreticiyi; üçüncü sırada, tüketiciyi/zarar göreni korur. Başka bir deyişle, mezkûr sınırlandırmalar, ilk sırada ve direkt olarak sigortacıyı; ikinci sırada ve dolaylı olarak üreticiyi; üçüncü sırada ve yine dolaylı olarak tüketiciyi/zarar göreni korur. Dolaylı korumanın ilk sırasında, gerek alt, gerek üst limit, üreticinin ödeyeceği tazminat miktarının düşmesine sebep olur. Dolaylı korumanın ikinci sırasında, üreticinin ödediği sigorta primlerinin, derin cep stratejisiyle, satış fiyatı olarak tüketicinin sırtına yüklendiği hatırlanmalıdır. Böylece, limitler, prim miktarlarının ve bunların izdüşümü olan satış fiyatlarının anormal yükselişine engel olduğu için tüketiciye dolaylı koruma kalkanıdır. Lâkin mezkûr limitler, ilk sırada ve doğrudan korunan sigorta sektörünü, iki yönlü besler; daha doğrusu, poliçe arzını ikiye katlar. Hem üreticilere, hem de tüketicilere, sigorta poliçesi satılmasının yolu açılabilir.

Ürün sorumluluğunda böylesine limitlerin kabul edilmesiyle tüketicinin korunması dolaylıdır. Tüketici ekonomik sistemin yeknesaklığından yararlandığı gibi, sigorta primi kaynaklı anormal fiyat artışından korunur. Diğer taraftan, dava

edilebilir zarar miktarında *de minimis* belirlenmesi, bu defa sosyal devleti zarar gören lehine harekete geçmeye zorlar. Çünkü cana gelen zararda sosyal sigorta tarafından karşılanan tedavi masrafları da üreticinin ödeyeceği tazminattan düşülür.

Mala gelen zarardaki eşik algısında, Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arası uygulama farklarına değinilmiştir. Zarar miktarından 500-*Euro* düşülerek tazminat hesaplanması olasılıklardan ilkidir ki, bu olasılığa yasal indirim sebebi veya sigorta fazlası nitelemeleri uygun görülür. İkinci ihtimalde ise, 500-*Euro* minimum zarar çizgisi, sadece asgari dava değeri olarak algılanır ve yine tam tazmin ilkesi tatbik edilir. Eşiğin maddî hukuk kaynaklı dava edilebilirlik şartını aşması, yani sadece asgari dava değeri olarak algılanmaması, buna ek olarak tazminattan indirim sebebine ve sigorta fazlasına dönüşmesi, açıklandığı gibi ekonomik ajanların tümünü ortaklaşa koruma amacına hizmet eden en isabetli yoldur.

Kusursuz ve otomatik sorumluluğun, risk teorisiyle, adil noktaya indirilmesi yanı sıra üst limiti aşmaması sağlanır. Seri ve fahiş zararlar dikkate alındığında, trajedinin altından kalkılabilir hâle dönüştürülmesi, zarar gören aleyhine tam tazmin ilkesinden vazgeçilse de, onun lehine tama yakın tazminin sigorta sistemi vasıtasıyla garantilenmesidir. Diğer taraftan, *de minimis*, yargılamanın hızlanmasına ve masraflarının azalmasına katkı sağlar. Dava yığılmasını engeller. Eşik getirilmemesi üzerine hukuk düzeninde küçük çaplı işlerin yok yere tazminat davalarına dönüşmesi, yargılamanın kalitesini olumsuz etkileyeceği gibi sigorta primlerini artırır. Oysa artan sigorta primlerinin doğrudan ürünün fiyatına yansıdığı ve bu yansımanın da tüketicinin aleyhine olduğu; dolayısıyla, sınırlamaların benimsenmesi üzerine, ürün satışında sigorta masrafları kaynaklı beklenmeyen fiyat artışının önüne geçilebildiği açıklanmıştır.

Mala gelen zararda, zarara alt eşik yanı sıra cana gelen zararda, tazminata tavan belirlenmesinin, haksız rekabetin engellenmesiyle bağlantısı bulunmaz. Yalnız bu sınırlamaların, büyük resimde, yerel ürünlere rağbeti artırdığı söylenebilir.

Şöyle ki, ispatlanan zarar miktarından her hâlükârda eşiğin indirilmesi üzerine tazminat miktarı belirlenecekse, adeta dava masrafına benzeyen bu eşik, tüketicilerin yabancı üreticilere hitap eden dava masraflarını üstlenmeye hiç cesaret edememesi, böylece yerel üreticilerin ürünlerine yönelmesi sonucunu doğurur.

SONUÇ

Ürün sorumluluğunda, mala gelen zararda, zarar miktarına eşik; cana gelen zararda, tazminat miktarına tavan getirilmesi, kaynağı itibariyle sigorta hukuku ve sigorta sektörü olarak açıklığa kavuşur. Bu sınırlamaların en önemli avantajı, ekonomik sistemin yeknesaklığını korumasıdır.

Artık eşik ve tavanın, ekonomik sistemin bekasına hizmet etmesi yanı sıra, ekonomik aktörlerin tamamını (sigortacı-üretici-tüketici) üç yönlü koruduğu ayrıntılı belirmiştir. Böylece, Türk kanun koyucusunun, gerek eşiği, gerek tavanı benimsemesi, bu konuda 85/374/EEC Sayılı Direktif'i örnek alması önerilir.

Türk kanun koyucusu, Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlamak istiyorsa, her hâlükârda ve hiç olmazsa mala gelen zararda zarar eşiğini kabul etmelidir. Ayrıca, Türk sigorta sektörünün direncini artırmayı isterse, tazminat miktarına tavan da koymalıdır.

Mezkûr limitlerin Türk kanun koyucusu tarafından benimsenmesi, yargılama bakımından pek fark yaratmaz. Hakikaten alt ve üst limitli kusursuz sorumluluk düzenine geçilmesi, genel hükümlere nazaran olağanüstü değişiklik değildir. Belki, illiyet bağı, ispat külfeti ve delillerin yönetilmesi meselelerine daha temkinli yaklaşılabilir; özellikle illiyet bağının daha ayrıntılı araştırılması yargı kararlarında belirginleşebilir.

Zarara sebep olan ayıplı ürünün kendisinin değerinin tazmin edilmemesi konusunda konsensüs bulunur. Mala gelen zararda 500-*Euro* yerine (tam veya) uygun karşılıkta Türk Lirası minimum zarar çizgisi (eşik) kabul edilebilir. Cana gelen

zararda ise, 70 Milyon-*Euro* yerine (tam veya) uygun karşılıkta Türk Lirası, maksimum tazminat çizgisi (tavan) sayılabilir.

Alternatif çözüm yollarına, özellikle hakem heyetlerine başvurulunca, mala gelen zararda eşik, 500-*Euro* değerinin (tam veya) uygun karşılığı Türk Lirasının daha da altında belirlenirse, meselâ 200-*Euro* tutarının (tam veya) uygun karşılığı Türk Lirası şeklinde, alternatif çözüm yolları özendirilmiş olur. Çünkü ayıplı üründen doğan zararın tazmininde, tazmini talep edilen zarar miktarı, tüketici mahkemesine gidilebilen minimum dava değerini aşıyor olsa bile, eşiğin az belirlenmesiyle tazminattan indirim hakem heyetinde yine daha az olacağı için, hakem heyeti tercihe şayan sayılabilir.

Mala gelen zarardaki eşik algısında, Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arası uygulama farklarına değinilmiştir. Zarar miktarından 500-*Euro* düşülerek tazminat hesaplanması ki, bu olasılığa yasal indirim sebebi veya sigorta fazlası nitelemeleri uygun görülür, Türkiye'de tercih edilmesi gerekendir. Eşik maddî hukukla desteklenen tazminattan indirim sebebi ve sigorta fazlası şeklinde benimsenebilir. Şöyle ki, mala gelen zararda örneğin 500-*Euro* değerinin (tam veya) uygun karşılığı Türk Lirasının doğrudan zarar miktarından düşülerek tazminatın belirlenmesi tavsiye edilir. Bununla birlikte, hakem heyetine gidildiğinde, eşiğin daha düşük belirlenmesi önerildiğinden, tazminatın zarar miktarından bu defa daha düşük eşiğin, meselâ 200-*Euro* tutarının (tam veya) uygun karşılığı Türk Lirasının doğrudan zarar miktarından düşülerek tazminatın hesaplanması uygun olabilir.

KAYNAKÇA

Antalya Gökhan O., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, Legal, 1. Baskı, İstanbul, 2015.

Antalya Gökhan O., Sorumluluk Hukuku'nda Yeni Gelişmeler, MÜHF-HAD, Y. 2018, C.14, S. 4, s. 63-83 (Antalya, Yeni Gelişmeler).

Akçaal Mehmet, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde İlaç Üreticisinin Hukukî Sorumluluğu, ABD, Y. 2012, S.3, s. 251-290.

Akçura Karaman Tuba, Üreticinin Ayıplı Ürünün Sebep Olduğu Zararlar Sebebiyle Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğu, Vedat, 1. Baskı, İstanbul, 2008.

Arbek Ömer, Ayıplı Mal veya Hizmet Sebebiyle Tüketicinin Uğradığı Zararlardan Sorumluluk, e-Akademi, Y. 2005, S. 44 (Ekim), http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=AYIPLI%20MAL%20VEYA%20H%DDZMET%20SEBEB%DDYLE%20T%DCKET%DDC%DDN%DDN%20U%D0RADI%D0I%20ZARARLARDAN%20SORUMLULUK&kimlik=1128408673&url=makaleler/oarbek-1.htm ET. 13.9.2018, Son Güncelleme Tarihi: 4.9.2005.

Aslan Yılmaz, Tüketici Hukuku, Ekin, 4. Baskı, Bursa, 2014.

Atamer Yeşim M., Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4-Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri, Batider, Y. 2007, C. 24, S. 1, s. 81-106.

Atamer Yeşim M., Yapımcının Sorumluluğu, Türk Hukuku'nun Avrupa Birliği Hukuku'na Uyumu-*Acquis Communautaire*'in Alınması-Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler, Editör: **Tekinalp Ünal**, İstanbul Üniversitesi Yayımı, İstanbul, 2001, s. 379-391 (Atamer, Yapımcının Sorumluluğu).

Aydoğdu Murat, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz, DEÜHFD, Y. 2013 (Basıl Yılı 2014), C. 15, S. 2, s. 1-62 (Aydoğdu, Önerilerimiz).

Aydoğdu Murat, Madde-11/Aydoğdu Şerhi, Millî Şerh-6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Editörler: **Tokbaş Hakan/Tüzüner Özlem**, Aristo, 1. Baskı, İstanbul, 2016, s. 254-327 (Aydoğdu, Şerh).

Aydoğdu Murat, Tüketici Hukuku Dersleri, Adalet, 1. Baskı, Ankara, 2015.

Aydos Sadık Oğuz, Ürün Sorumluluğu Risk Kontrolü, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2013, C. XVII, S. 1-2, s. 1785-1802 (Aydos, Risk Kontrolü).

Aydos Sadık Oğuz, Ürün Sorumluluğu, Adalet, 1. Baskı, Ankara, 2009 (Aydos, Ürün Sorumluluğu).

Barış Ayşe, 6502 Sayılı Kanun Kapsamında Ayıplı İfadan İthalatçı ve Üreticinin Sorumluluğu, İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: **Gümüş Alper M.**, İstanbul, 2018.

Büyüksağış Erdem, Arrêt Sanofi: la responsabilité du fait du produit défectueux appliquée aux vaccins, une responsabilité objective basée sur des présomptions, Journal de Droit Européen, 2017/I, p. 395-397.

Büyüksağış Erdem/Öz Kerem, Tıbbî Ürünlerin Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluk: Karşılaştırmalı ve Eleştirel Yaklaşım, Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2016, S. 8 (Aralık), s. 157-197.

Canpolat Önder, Üretici ve Sorumluluğu, ABD, Y. 2013, S. 2, s. 370-398.

Castley Simon/Le Marquer Aaron, England and Wales, Getting the Deal Through Product Liability 2008, Contributing editors: **Kaplan Harvey/ Fowler Gregory**, p. 56-60, https://www.shb.com/~/media/files/professionals/castleysimon/englandandwales_pl2010.pdf?la=en Accessed on June 21, 2018.

Cavalière Alberto, The Economic Impact Of Product Liability And Product Safety Regulations In The European Union, Quaderni Del Dipartimento Di Economia Pubblica e Territoriale, N° 4/2001, Novembre 2001, Società italiana di economia pubblica, Working Papers N° 113/2001, p. 3-23, https://www.researchgate.net/publication/228609394_The_economic_impact_of_product_liability_and_product_safety_regulations_in_the_European_Union Accessed on June 17, 2018.

Charot Benoît/Ferry Laura/Lapillonne Delphine, Responsabilité du fait des produits défectueux: quelles évolutions 30 ans après la directive 85/374/CEE?, Journal des sociétés, Dossier L'Entreprise face à ses nouveaux facteurs de risqué, Février 2016, N° 138, p. 10-16, https://www.reedsmith.com/-/media/files/perspectives/2016/02/lentreprise-face--ses-nouveaux-facteurs-de-risques/files/journal-des-socits--reed-smith--2016/fileattach-

ment/journal-des-socits--reed-smith--2016.pdf Accédé le 25 juin 2018.

Çığ Özlenen Ayşe, Ürün Sorumluluğu Sigortasında Teminatın Kapsamı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: **Yazıcıoğlu Emine**, İstanbul, 2014.

Deards Elspeth/Twigg Flesner Christian, The Consumer Protection Act 1987: Proof At Last That It is Protecting Consumers, Nottingham Law Journal, Y. 2001, Vol. 10, Iss. 2, p. 1-19, http://irep.ntu.ac.uk/id/eprint/10185/1/187737_5374%20Berry%20Publisher.pdf Accessed on June 21, 2018.

Demir Mehmet, Genel Ürün Güveliğine İlişkin 2001/95 Sayılı Avrupa Birliği Yönergesi ve Ülkemizdeki Pozitif Hukuk Düzenlemeleri, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Turhan, 1. Baskı, Ankara, 2008, s. 263-297.

Dinç İnan Deniz, Ürün Sorumluluk Sigortasında Rizikonun Konusu ve Teminatın Kapsamı, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Danışman: **Kender Rayegan**, İstanbul, 2017.

Doğan Gül, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medenî Hukuk) Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: **Eren Fikret**, Ankara, 1997.

Dollani Nada, The EU Origin of the Albanian Legal Regime on Product Liability, Discussion Paper N° 2/14, Europa-Kolleg Hamburg Institute for European Integration, June 2014, p. 1-40, https://europa-kolleg-hamburg.de/wp-content/uploads/2014/06/NadaDollani.pdf Accessed on June 20, 2018.

East Fiona, England&Wales, Chapter 7, The Product regulation and Liability Review, Editors: **Varner Davis Chilton/ Pratt W. Bradley**, Fourth Edition, April 2017, London, p. 66-76, https://thelawreviews.co.uk//digital_assets/de8d9bf4-be1f-4df0-a329-23ce88cc1b5d/The-Product-Regulation-and-Liability-Review-(Fourth-Edition).pdf Accessed on June 21, 2018.

Erlüle Fulya, Avrupa Topluluğu Konsey Yönergesi Çerçevesinde Yapımcının Sorumluluğu, Marmara Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Danışman: **Antalya Gökhan**, İstanbul, 2002 (Erlüle, Konsey Yönergesi Çerçevesinde Yapımcının Sorumluluğu).

Erlüle Fulya, Yapımcının Sorumluluğu, MÜHF-HAD, Y. 2008, C. 14, S. 4, s. 303-340 (Erlüle, Yapımcının Sorumluluğu).

Ewen Martin, Product Liability, Fenwick Elliott Annual Review 2017/2018, p. 8, 9, https://www.fenwickelliott.com/sites/default/files/annual_review_2017.pdf Accessed on June 20, 2018.

Fagnart Jean-Luc/Boularbah Hakim, La garantie et la responsabilité en matière de dommages causés par les produits, p. 97-156, https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/138217/1/Le%20droit%20des%20affaires%20en%20évolution%2C%20Vol.%20XI%2C%202000%2C%20pp.%2093-152.pdf Accédé le 14 juin 2018.

Feng Jiayan, Le droit des produits défectueux: une approche Euro-Américaine, Université de Perpignan Via Domitia, Thèse pour obtenir le grade de docteur en droit privé, dirigé par **Picod M. Yves**, Soutenue le 6 Décembre 2016, https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-01511829/document Accédé le 12 août 2018.

Garber Steven, Economic Effects of Product Liability and Other Litigation Involving the Safety and Effectiveness of Pharmaceuticals, RAND Institute for Civil Justice, 2013, California, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/MG1200/MG1259/RAND_MG1259.pdf Accessed on June 21, 2018.

Giesen Ivo/Loos Marco B. M., Liability for Defective Products And Services: The Netherlands, Electronic Journal of Comparative Law, September 2001, II A 3, p. 73-122, https://www.ejcl.org/64/art64-6.pdf Accessed on June 17, 2018.

Gümüş Alper M., 6502 Sayılı Tüketicin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. 1, Vedat, 1. Baskı, İstanbul, 2014.

Gümüş Alper M., Türk Hukuku'nda Ürün Sorumluluğunun Yasal Temelleri, 1926'dan Günümüze Türk-İsviçre Medenî Hukuku, Medenî Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90'ıncı Yılı Uluslararası Sempozyumu, 17-20 Şubat 2016, Yetkin, 1. Baskı, Ankara, 2017, s. 1063-1070 (Gümüş, Ürün Sorumluluğu).

Havutçu Ayşe, Türk Hukuku'nda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu, Seçkin, 1. Baskı, Ankara, 2005.

Huon Christian, La responsabilité des fabricants de matériel aéronautique en Europe, Mémoire de Maîtrise, Mc Gill University Institute of Air and Space Law, Sous la direction de **Milde Michael**, Juillet 1991, http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1530301691937~462 Accédé le 29 juin 2018.

Kaplan İbrahim, İmalatçının Sorumluluğu Üzerine Düşünceler, Batider, Y. 1985, C. 13, S. 1, s. 137-140.

Karaman Tuba, Üreticinin Sorumluluğu, Sorumluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Mayıs 2009, s. 295-308, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/sorumluluk/s_14.pdf ET. 28.5.2018.

Kessler Friedrich, Products Liability, The Yale Law Journal, Y. 1967, Vol. 76, p. 887-938, https://pdfs.semanticscholar.org/4b28/2b457814ef47c86e0e6617bd5e8767e5168a.pdf Accessed on June 21, 2018.

Kırca Çiğdem, Ürün Sorumluluğu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1. Baskı, Ankara, 2007.

Koç Nevzat, Başkasına Verilen Zararlardan Sözleşme Dışı Sorumluluk, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Y. 2009 (Güz-8)*, S. 16, s. 29-47.

Kriek Carla, The Scope of Liability for Product Defects under the South African Consumer Protection Act 68 of 2008 and Common Law-A Comparative Analysis, Dissertation presented for the degree of Doctor of Laws in the Faculty of Law at Stellenbosch University, Supervisor: **Loubser Max**, March 2017, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwieh87C9trbAhXGzRQKHfAjDsgQFggoMAA&url=https%3A%2F%2Fscholar.sun.ac.za%2Fbitstream%2Fhandle%2F10019.1%2F101296%2Fkriek_scope_2017.pdf%3Fsequence%3D1%26isAllowed%3Dy&usg=AOvVaw0oLOiP697z-O3qSGg0_kEL Accessed on June 17, 2018.

Kulaklı Emrah, Avrupa Birliği Ürün Sorumluluğu Konsey Yönergesi ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıp Kavramının Karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: **Akkanat Halil**, İstanbul, 2008.

Laroche Hélène, Les concours de responsabilités civiles, Thèse pour obtenir le grade de Docteur de l'Université François-Rabelais de Tours, Spécialité du droit privé, Dirigée par **Ophele Claude**, soutenue le 19 mars 2014, Centre Val de Loire, http://www.applis.univ-tours.fr/theses/2014/helene.laroche_3531.pdf Accédé le 14 juin 2018.

Linger M. Lori, The Products Liability Directive: a Mandatory Development Risks Defence, Fordham International Law Journal, Y. 1990, Vol. 14, Iss. 2, Art. 6, p. 478-509, https://pdfs.semanticscholar.org/4980/ca9252b4340f0acac07cd863b14a4ea716b4.pdf Accessed on June 14, 2018.

Matringe Eve, La réforme de la responsabilité civile en droit suisse: modèle pour le droit français?, Université de Strasbourg École doctorale de droit, Thèse pour l'obtention de grade de docteur en droit privé, sous la direction de **Flauss Jacqueline**, 27 mars 2010, http://cdpf.unistra.fr/fileadmin/upload/CDPF/theses_memoires_et_rapports/MATRINGE_Eve_2010.pdf Accédé le 12 août 2018.

Oğuzman M. Kemâl/Öz Turgut M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Vedat, 12. Baskı, İstanbul, 2016.

Oruç Murat, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulama Alanının Eleştirisi, Second International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS), 19-22 May 2017, s. 80-94, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjM1fTln8DdAhWGEVAKHel2CEAQFjAJegQIABAC&url=http%3A%2F%2Fwww.registericpess.org%2Findex.php%2FICPESS%2Farticle%2Fdownload%2F1265%2F35&usg=AOvVaw0FsKoIYG8ieUtgMS4CCG83 ET. 16.9.2018.

Öz Turgut M., Üreticinin Sorumluluğu, İKÜHFD, Y. 2007, C. 6, S. 2, s. 7-18.

Özdemir Hayrunnisa, Gıda Hukuku ve Hukukî Sorumluluk, DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan, Y. 2017, C. 19, Özel Sayı, s. 443-491.

Özel Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin, 2. Baskı, Ankara, 2014.

Özel Çağlar, Tüketicinin Korunması Açısından Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk Kapsamında Yapımcının Sorumluluğu Sorunu, Prof. Dr. M. Kemâl Oğuzman'ın Anısına Armağan, Beta, 1. Baskı, İstanbul, 2000, s. 771-819.

Özsunay Ergun, AB'de ve Türkiye'de Ürün Sorumluluğu (AB Yönergesi ve Bazı Yabancı Düzenlemelerin Işığında Türk Hukuku'na İlişkin Düşünceler), Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu, 24-25 Kasım 2011, Metinler Kitabı, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayımları 189, İstanbul, 2013, s. 174-198 (Özsunay, Ürün Sorumluluğu).

Özsunay Ergun, İlaç ve Tıp Sektöründe Tüketicinin Korunması, 3. Tüketici Hukuku Sempozyumu Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Düzenleyenler: **Tokbaş Hakan/**Üçışık Fehim, Bilge, 1. Baskı, Ankara, 2014/Nisan s. 574-621 (Özsunay, İlaç ve Tıp).

Öztan Bilge, İmalatçının Sorumluluğu, Turhan, 1. Baskı, Ankara, 1982.

Paksoy Sermin Meliha/Demir Arslan Gizem, Üreticinin TBK 71 Kapsamında Sorumlu Tutulması, İÜHFM, Y. 2013, C. 71, S. 2, s. 299-316.

Pichonnaz Pascal, Ayıplı Mal Teslimi Sonucunda Doğan Zarar Bir İsviçre Vakıası ve Tazminatın Sınırlandırılması Üzerine Düşünceler, Çeviren: **Öcal Apaydın Bahar**, BAUHFD, Y. 2016, C. 11, S. 143-144 (Temmuz-Ağustos), s. 159-177.

Pichonnaz Pascal/Werro Franz/Hurni Béatrice, Un reflet de la jurisprudence récent en droit privé européen, Annuaire suisse de droit européen 2010-2011, Stämpfli Editions, Berne, p. 203-250, http://www.unifr.ch/ius/assets/files/chaires/CH_Pichonnaz/files/Annuaire%20suisse%20de%20droit%20européen%202010_11.pdf Accédé le 25 juin 2018.

Polinsky A. Mitchell/Shavell Steven, The Uneasy Case for Product Liability, p. 1-56, https://law.yale.edu/system/files/area/workshop/leo/document/09-09-08_Polinsky.Shavell_ProductLiability.pdf Accessed on June 17, 2018.

Reis Patrice, L'impact de l'application ou de l'absence d'application du principe de précaution quant aux préjudices, HAL arcive-ouvert.fr, HAL Id: halshs-00730885, https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00730885/document p. 1-20, Accédé le 15 juin 2018.

Ronka-Chmielowiec Wanda/Jędrzychówka Anna/Poprawska Ewa, The sufficiency of the minimum amounts in compulsory liability insurance to cover personal injury claims-based on motor third party liability insurance and medical liability insurance, Insurance Review 4/2015 (Wiadomości Ubezpieczeniowe 4/2015), p. 79-102, https://www.

researchgate.net/profile/Anna_Jedrzychowska/publication/309464518_The_sufficiency_of_the_minimum_amounts_in_compulsory_liability_insurance/links/5811d4b508ae205f8101d870/The-sufficiency-of-the-minimum-amounts-in-compulsory-liability-insurance.pdf Accessed on June 17, 2018.

Schiller Sophie, Hypothèse de l'américanisation du droit de la responsabilité, Archives de philosophie du droit, Dalloz, Y. 2001, Vol. 45, p. 177-198, http://www.philosophie-droit.asso.fr/APDpourweb/222.pdf Accédé le 29 juin 2018.

Schwenzer Ingeborg, L'adaptation de la directive communautaire du 25 juillet 1985 sur la responsabilité du fait des produits défectueux en Allemagne fédérale, Revue internationale de droit comparé, Vol. 43, Iss. 1 (Janvier-mars), Y. 1991, Iss. 1, p. 57-74, https://edoc.unibas.ch/10430/1/20160923164735_57e54087679ef.pdf Accédé le 25 juin 2018.

Serozan Rona, Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliğinin Artıları ve Eksileri, İÜHFM, C. 61, S. 1-2, Y. 2003, s. 339-356.

Smith A. Stephen, Duties, Liabilities and Damages, Harvard Law Review, Y. 2012, Vol. 125, p. 1726-1756, https://cdn.harvardlawreview.org/wp-content/uploads/pdfs/vol125_%20ssmith.pdf Accessed on August 21, 2018.

Soussan Guy/ Puech-Roos Marie/Le Bars Céline, Objectifs de la Directive RC Produits 85/374/CEE, Deauville 5 au 7 Février 2014, Atelier B2, Produits: "un droit de l'UE et des droits nationaux", p. 1-49, http://amrae.fr/sites/default/files/udr/2014_02_AtelierB2RCproduits_Amrae_C.pdf Accédé le 29 juin 2018.

Spindler Gerald/Rieckers Oliver, Tort Law in Germany,

Straub Wolfgang, La responsabilité du fait des produits en pratique (Droit communautaire et suisse), Berne, Janvier 2003, Livre électronique, https://www.it-recht.ch/wp-content/uploads/2014/11/Paper-Straub-La-responsabilite-du-fait-des-produits-2007.pdf Accédé le 25 juin 2018.

Tarman Zeynep Derya, Türk Hukuku'nda İmalatçının Sorumluluğuna Genel Bir Bakış, *İÜHFM, Y. 2007, C. LXV, S. 2, s. 299-326.*

Testu Xavier François/ Moitry Jean-Hubert, La responsabilité du fait des produits défectueux (Commentaire de la loi 98-389

du 19 mai 1998), Dalloz Affaires, p. 1-38, http://jl.droit.free.fr/docs/produitsdefectueux.pdf Accédé le 12 août 2018.

Thomas Kristie, The product liability system in China: Recent changes and prospects, International and Comparative Law Quarterly, Y. 2014, Vol. 63, Iss. 3. p. p. 1-33, http://eprints.nottingham.ac.uk/29178/1/ILQ63_3THOMAS-author%20final%20version.pdf Accessed on June 20, 2018.

Tiftik Mustafa, Türk Hukuku'nda Tehlike Sorumluluklarının Genel Kural ile Düzenlenmesi Sorunu, Yetkin, 2. Baskı, Ankara, 2005.

Tiryaki Betül, Avrupa Konseyi'nin 25.7.1985 Tarihli Direktifi'ne Göre Üreticinin Sorumluluğunun Şartları ve Tüketicinin Korunması Mevzuatı ile Mukayesesi, AÜHFD, Y. 2006, C. 55, S. 2, s. 229-248.

Trzaskowski Jan, Procedural Consumer Protection in Cross-Border Purchases, Essays in Honour of Micheal Bogdan, Juristförlaget i Lund, 2013, p. 557-570, http://www.legalriskmanagement.com/PUBLICATIONS/2013_BOGDAN.pdf Accessed on June 20, 2018.

Üstün Meltem Zübeyde, Türk ve Avrupa Birliği Tüketici Hukuku'nda İmalatçının Hukukî Sorumluluğu, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Avrupa Hukuku Programı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: **Göksoy Can Yaşar**, İzmir, 2007.

Von Kuegelgen Manuela, La loi du 25 février 1991 sur la responsabilité du fait des produits dans ses rapports avec le droit commun de la vente, p. 59-123, Vente et cession de créance (sous la coordination de **Foriers Paul Alain**), Edition Formation Permanente Commission Université Palais, Volume 15, Mars 1997, http://local.droit.ulg.ac.be/sa/cup/doc/15.pdf Accédé le 12 août 2018.

Werro Franz, La jurisprudence de la CJUE en matière de responsabilité du fait des produits et son impact sur l'application de l'article 208 al 2 CO, Droit de la responsabilité civile et des assurances, Edité par **Fuhrer Stephan/Chappuis Christine**, Stämpfli Editions, Berne, 2012, p. 471-487, http://www.pierre-legrand.com/werro.pdf Accédé le 25 juin 2018.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ

FRIEDRICH - ALEXANDER UNIVERSITÄT

AKİT DIŞI KUSURSUZ SORUMLULUKTA

BEDENSEL ZARARLAR

ULUSLARARASI KONGRESİ

19-20-21-22 KASIM 2018

AV. ÖZDEMİR ÖZOK KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ

Türkiye Barolar Birliği Av. Özdemir Özok Kongre ve Kültür Merkezi

Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad. Av. Özdemir Özok Sok. No: 8 Balgat / ANKARA

4. GÜN

7. OTURUM 10.00 - 13.00

"Sınır Aşan Zararlardan Sorumluluk"

OTURUM BAŞKANI: Av. Prof. Dr. Çağlar ÖZEL
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi

"Sonradan Ortaya Çıkan Zararlarda Zamanaşımı"
Prof. Dr. Çiğdem KIRCA
TOBB ETÜ Hukuk Fakültesi

"Cismani Zararlara İlişkin Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi"
Doç. Dr. Sema ÇÖRTOĞLU KOCA
Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi

"Üreticinin Sorumluluğunda Zarar ve Tazminat Miktarının Sınırlandırılması"
Dr. Özlem TÜZÜNER
Afyon Kocatepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

"Bedensel Zararların Tazminine Ortak Bir Yaklaşım : Hukukun Birleştirici Çalışmaları"
Dr. Selin ÖZDEN MERHACI
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

"5718 Sayılı Kanun Çerçevesinde Yabancılık Unsuru Taşıyan ve Haksız Fiillerden Doğan Bedensel Zararların Tazmininde Uygulanacak Hukukun Belirlenmesine İlişkin Bir Değerlendirme"
Dr. Neva ÖVÜNÇ ÖZTÜRK
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

"Sınıraşıcı Sorumluluk İddialarında Hakların Yarışması ve Fer'i Bağlanma Yöntemi"
Dr. Onurcan SAATÇİOĞLU
Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ÖĞLE ARASI (13.00 – 14.00)

19-20-21-22
KASIM
2018

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ

FRIEDRICH - ALEXANDER UNIVERSITÄT

AKİT DIŞI KUSURSUZ SORUMLULUKTA BEDENSEL ZARARLAR
ULUSLARARASI KONGRE

KATILIM BELGESİ

Sayın

Dr. Özlem TÜZÜNER

19-22 Kasım 2018 tarihleri arasında Türkiye Barolar Birliği, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi ve Friedrich-Alexander Üniversitesi tarafından ortaklaşa düzenlenen ***"Akit Dışı Kusursuz Sorumlulukta Bedensel Zararlar"*** *konulu Uluslararası Kongre'ye*

"Üreticinin Sorumluluğunda Zarar ve Tazminat Miktarının Sınırlandırılması"

isimli tebliğiyle katılmıştır.

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU
Türkiye Barolar Birliği Başkanı